ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

Вилоят ижтимоий–сиёсий рўзномаси

● № 10 (10.259).
1992 йил
15 январь
чоршанба
Баҳоси 35 тийин.

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўққизинчи сессияси

АХБОРОТ

14 январь куни Тошкентда Ўзбекистон Республикасининг парламенти ўз ишини давом эттирди. Мажлисни Олий Кенгаш Раиси Ш. М. Йўлдошев олиб борди.

Соғлиқни сақлаш, хотин-қизлар ишлари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш комитетининг раиси Ҳ. М. Усмонова жисмоний тарбия ва спорт ҳақидаги қонун лойиҳаси тўғрисида маъруза қилди. Қисқа муҳокамадан сўнг қонун қабул қилинди.

Олий Кенгаш қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитети раиси Э. Ҳ. Ҳалиловнинг маърузаси юзасидан республикадан ташқарига товар-моддий бойликларни ташиб кетиш тартибини бузганлик учун жавобгарлик тўғрисидаги қонунни қабул қилди.

Саноат, халқ истеъмоли моллари, аҳолига хизмат кўрсатиш ва савдо комитетининг раиси Ф. Н. Нажмитдинов корхоналар махсус рухсатномалар (лицензиялар) асосидагина шуғулланиш ҳуқуқига эга бўлган фаолият турлари тўғрисида ахборот берди.

Депутатлар мазкур масала жиддий ишлаб чиқилганидан сўнг, шу масала хусусида қарор қабул қилдилар.

Ташқи алоқалар комитети раиси П. Ҳабибуллаев ва миллатлараро муносабатлар, тил ва маданият комитети раиси П. Қ. Қодиров хориждаги ватандошлар билан алоқаларни мустаҳкамлаш йўллари ҳақида парламент аъзоларига ахборот беришди.

Республика Президенти И. А. Каримов ўз нутқида хорижда яшаётган ватандошлар билан ҳар томонлама мустаҳкам алоқаларни йўлга қўйиш муҳимлигини алоҳида таъкидлади.

Мазкур масала юзасидан ҳам қарор қабул қилинди.

Олий Кенгаш Туркия Республикаси билан алоқалар ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш бўйича депутатлар гуруҳини тузди. Шунингдек Ўзбекистон Республикаси мустақиллигини хорижий мамлакатлар тан олиши, улар билан дипломатик муносабатлар ўрнатиш ва Ўзбекистон Республикасининг дипломатик муассасалари ҳамда ваколатхоналарида ишлаш учун номзодларга доир тавсияларни тайёрлаш билан боғлиқ масалаларни мукаммал ўрганиш мақсадида махсус парламент комиссияси ҳам тузилди.

Кечки мажлисда депутатлар республиканинг 1992 йил бюджетини шакллантириш асосий жиҳатларини ҳамда «Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисида»ги ва «Ўзбекистон Республикаси фуқароларидан, чет эл фуқароларидан ҳамда фуқаролиги бўлмаган кишилардан олинадиган даромад солиғи тўғрисидаги» Республика Қонунларига ўзгартишлар киритиш масаласини кўриб чиқишга киришдилар. Молия вазири Э. Ж. Боқибоев маъруза қилди, иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўз-ўзини бошқарув комитетининг раиси Э. Н. Хўжаев қўшимча маъруза қилди.

Муҳокамадан сўнг Олий Кенгаш қарор ва тегишли қонунларни қабул қилди.

Давлат нарх комитетининг раиси Қ. А. Аҳмедов республикада эркин нарх-навога ўтиш тадбирлари тўғрисида депутатларга ахборот берди.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов мазкур масала юзасидан депутатлар ҳузурида нутқ сўзлади.

Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комитетининг раиси Э. Ҳ. Ҳалилов Ўзбекистон Республикасида халқ депутатларини чақириб олиш тартиби ҳақидаги қонун лойиҳаси тўғрисида маъруза қилди.

Қонун қабул қилинди.

Парламент С. Мирсафоевни Республика прокурорининг ўринбосари этиб тасдиқлади, олий суд ва баъзи вилоят судлари таркибига ўзгаришлар киритди.

Бошқа баъзи масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Шу билан ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўққизинчи сессияси ўз ишини тугатди.

ҚУТЛОВЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилоти котибияти номидан ва шахсан ўз номимдан Сизнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига якдиллик билан сайланганингиз муносабати билан Сиз, жаноби олийларини табриклаш бахтига муяссар бўлдик.

Сизнинг ана шу олий лавозимга сайланишингиз ташкилотимиз билан Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги яқин ҳамкорликни янада мустаҳкамлашда янги давр очишига умид қиламиз. Сиз, жаноби олийларига сиҳат-саломатлик, ўзбек халқига бахтли ҳаёт ва ёрқин келажак тилаймиз.

Нури Абдул РАЗЗОҚ,
бош котиб.
Доктор Мурод ҒОЛИБ,
Президент.
Доктор Самандар ҚАЛАНДАРОВ,
бош котиб ўринбосари.

* * *

Қирғизистон Республикаси Ўш вилояти Қизилқия шаҳридаги Муҳаммадий масжидининг жамоаси, шу вилоятнинг Қорасув районида истиқомат қилаётган бир гуруҳ ўзбеклар, Чироқчи шаҳрида яшаётган 98 ёшли Маҳамадқул бобо Тўраев И. А. Каримов умумхалқ Президенти сайловида ғалаба қозонгани муносабати билан самимий табриклар йўллаб, унинг ана шу олий лавозимда Ўзбекистон Республикаси халқи фаровонлиги йўлидаги фаолиятига катта муваффақиятлар тилашди.

* * *

Шунингдек АҚШ фуқароси, Нью-Йорклик Муҳаммад Саид, ГФР фуқароси мюнхенлик Ёқуб Тўрон, халқ депутатлари Урал вилоят кенгашининг раиси қозоғистонлик Нажимеден Исқалиев, Қирғизистон Республикаси халқ депутатлари Жалолобод шаҳар кенгашининг раиси К. Исманов, Тожикистон Республикаси савдо вазири Ю. Эгамбердиев, Тошкент дорилфунуни ёшлар иттифоқининг раиси А. Каримов, Ўзбекистон халқ шоири Миртемирнинг юртдошлари, Қозоғистон Республикаси Чимкент вилояти, Туркистон районидаги Эски Иқон аҳолиси вакиллари ҳам Ўзбекистон Республикаси Президентига мактуб йўллаб, умумхалқ президент сайловида қозонган ғалабаси билан самимий табрикладилар ва шу юксак лавозимдаги фаолиятида энг яхши тилаклар изҳор қилдилар.

ҲАМДЎСТЛИК ДАВЛАТЛАРИДА

ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ЭҲТИЁТ ЧОРАСИ

ҚОЗОҒИСТОНДА фавқулодда ҳолатлар учун ҳар эҳтимолга қарши махсус пул жамғармаси ва қурилиш базаси ташкил қилинадиган бўлди. Республика Олий Кенгашининг еттинчи сессияси зилзиладан зарар кўрган Шарқий Қозоғистон ва Олмаота вилоятлари ноҳияларида тиклаш ишлари тўғрисидаги масалани муҳокама қилиб, ана шундай қарорга келди.

НОРОЗИЛИК БИЛДИРИЛДИ

ТАТАРИСТОН Олий Кенгаши Раиси Фарид Мухамедшин Россия федерацияси матбуот ва ахборот вазири Михаил Полторанинга шошилинчнома йўллади. Унда марказий телевидение орқали 9 январь куни берилган кўрсатувга расмий равишда норозилик билдирилади. Ф. Мухамедшиннинг фикрича, бу кўрсатувда Татаристондаги ижтимоий-сиёсий вазият бузиб берилган. Телекўрсатувда Татаристонда гўё давлат тўнтаришига тайёргарлик кўрилаётганлиги ва республика президенти қамоққа олиниши мумкинлиги тўғрисида гап борган эди.

ЖОХАР ДУДАЕВ ФАРМОНИ

ГРОЗНИЙДА Чечен республикаси Президенти генерал Жохар Дудаев фармони маълум қилинди. Унда армия чақириқхоналарида 1975 йилда туғилган ўсмирларни рўйхатга олиш тартиби белгилаб берилган. Унга кўра яқин уч ой ичида ўсмирлар рўйхатга олиниши керак. Мустақил экспертлар генерал Ж. Дудаевнинг бу фармонини Чечен республикасининг ўз қуролли кучларини тузиш йўлидаги дастлабки расмий қадами деб ҳисобламоқдалар.

ШАХТЕРЛАР ИШ ТАШЛАМОҚДА

ҚАРАҒАНДА кўмир ҳавзаси конлари бўйлаб иш ташлаш ҳаракатининг янги кучли тўлқини тарқалди. Ўтган душанба куни «Қарағанда кўмири» бирлашмаси таркибига кирувчи ҳар икки корхонадан бири иш ташлади. Кончиларни бундай ҳаракатга мажбур этган нарса Қозоғистон кўмир саноати тармоғининг ниҳоятда оғир аҳволга тушиб қолганлигидир. Кўп корхоналар зарур миқдордаги ускуналар, эҳтиёт қисмлар ва бошқа материалларни ололмаяптилар. Бунинг устига кончилар нарх-наволарнинг ошиб кетганлигидан ҳам ғазабга келдилар. Қозоғистон бош вазири С. Терещенко шошилинч равишда кончилар билан учрашишга жўнаб кетди.

ГРИПП ҲУЖУМИ

Россия шаҳарларида грипп хасталиги кенг тарқалмоқда. У айниқса Москвада, Санкт-Петербургда, Сибирь шаҳарларида, Бурятистон, Ульяновскда кучайди. Бунинг натижасида мактабларда ўқишлар тўхтаб қолди. Ўқувчиларнинг қишки таътили бир ҳафтага узайтирилди. Россия Президенти ҳузуридаги Давлат санитария-эпидемиология назорати қўмитаси А-2 гриппи билан касалланиш яна кучайиши ҳақида огоҳлантирди.

(МАТБУОТ ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ).

ҲАМДЎСТЛИК ДАВЛАТЛАРИДА

ТУРКИЯЛИК ИШБИЛАРМОНЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов 14 январь куни турли фирмаларга бошчилик қилувчи турк ишбилармонлари гуруҳини қабул қилди. Улар Ўзбекистонга амалий ташриф буюрганлар.

Республика раҳбари яқинда қилинган ташриф вақтида Ўзбекистон делегацияси Туркия диёрида сидқидилдан самимий кутиб олинганини таъкидлади. Туркия Президенти Турғут Ўзол ва Бош вазир Сулаймон Демерэл билан бўлган учрашув ва суҳбатлар натижасида имзоланган ҳужжатлар иккала давлат ўртасидаги савдо-иқтисодий муносабатларни жиддий ўзаро манфаатдорлик асосида ривожлантириш имкониятини беради. Ўзбекистон билан Туркия ўртасида элчихоналар очилиши, тайёралар қатнови йўлга қўйилиши ўзаро муносабатларни мустаҳкамлаш ва мувофиқлаштириш йўлидаги аниқ қадамлар бўлади. Олий Кенгашнинг сессиясида Туркия республикаси билан алоқа ва ҳамкорликни мустаҳкамлайдиган депутатлар гуруҳини тузиш ҳақида қарор қабул қилинганлиги диққатга сазовордир. Туркиянинг иқтисодий ривожланиш модули Ўзбекистонга жуда мос келиши туфайли парламент шу тўхтамга келди.

Дўст мамлакат савдо-саноат кишиларининг бу келиши — иқтисодий алоқаларни мустаҳкамлаш йўлида қўйилган ҳақиқий қадамдир, деб таъкидлади И. А. Каримов. Ўзбекистоннинг бой табиий, хом ашё ресурслари ва Туркиянинг замонавий технологиялари, иқтисодий имкониятлари шу алоқалар пухталигининг кафолатидир. Қўшма корхоналарнинг барпо этилиши, иқтисодий ҳамкорликнинг бошқа турлари иккала мамлакатга фойда келтиради.

Турк ишбилармонлари гуруҳининг раҳбари Эрул Ярар иззат-икром учун самимий миннатдорчилик изҳор этди. Мамлакатимнинг савдо-саноат кишилари икки томонлама иқтисодий алоқаларни ривожлантиришга баҳоли қудрат ҳисса қўшадилар, қадимий Ўзбекистон диёри уларга руҳан яқиндир. Бу учрашув — муносабатларни мустаҳкамлаш гаровидир.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири У. А. Абдураззоқов, республика Давлат ташқи савдо ва иқтисодий алоқалар комитетининг раиси У. Т. Султонов, Денов районидаги С. Раҳимов номли колхоз раиси, республика халқ депутати И. Файзуллаев қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

● Рустем Ибрагимов бир неча йилдан бери Бекобод шаҳар босмахонасида фаол меҳнат қилиб келмоқда. Шаҳар Советининг ноиби Р. Ибрагимов бригадага бошчилик қилиш билан бирга ишбилармон устоз сифатида ҳам ҳурмат қозонган.

Суратқаш М. ҚОРАБЕКОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ГЕОЛОГИЯ ХИЗМАТИ 65 ЁШДА

14 январь куни Тошкентда Ўзбекистон геология хизматининг 65 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлди. Йиғилишда геологлар ва кончилар, республика олимлари, шунингдек янги ҳамдўстлик бир қатор мустақил давлатларидан келган меҳмонлар қатнашди.

Ўзбекистон Республикаси давлат геология ва минерал ресурслар комитети раиси Т. Ш. Шоёқубовнинг маърузасида, йиғилиш қатнашчиларининг нутқларида тармоқнинг катта аҳамиятга молик эканлиги таъкидланди, бу тармоққа Тошкент давлат дорилфунунининг олимлари ҳамда муаллимлари асос солганлар. Ўзбекистон халқ хўжалигида минерал хом ашё қазиб олиш ва уни қайта ишлаш етакчи ўринлардан бирини эгаллайди. Республикамизда турли металлар, ёқилғи-энергетика, кон-руда, кон кимёси ва рангли тошлар хом ашёси қазиб олинадиган 2500 тадан кўпроқ кон топилган. Шунингдек, ер ости сувлари ҳам кашф этилган. Улар юзлаб миллиард доллар баҳоланади.

Техникавий жиҳозланиш жиҳатидан бугунги кундаги даража қазилма ишлари даражасини барқарор тарзда ушлаб туриш, фойдали қазилмаларнинг янги турларини топиш имконини беради. Бироқ мамлакат ва республика бошидан кечираётган умумий қийинчиликлар геология соҳасини ҳам четлаб ўтмади. Ишларни пул билан таъминлашда ҳам, ер ости конлари разведкачиларини моддий-техникавий жиҳатдан таъминлашда ҳам муаммолар бор.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси раисининг ўринбосари К. Ж. Ҳаққулов қатнашди.

(ЎзТАГ).

● *Йил якуни таҳлили*

ЕР ЭГАСИНИ ТОПДИ

ДЕҲҚОНЛАРИМИЗ кўй йилидан кўп нарсаларни умид қилишганди. Тан олиш керак, бу умидларнинг кўпи ушалди. Жуда кўп соҳаларда деҳқонларимиз юқори марраларни забт этишди. Шуниси диққатга сазоворки, бу ютуқларга ортиқча дабдабаларсиз, шов-шувларсиз ва шиорларсиз эришилди. Деҳқонларимиз илк бор мустақил ҳаракат қилиб, ўзлари билганча эркин меҳнат қилишди.

Ғалаба ноҳияси деҳқонлари учун ҳам 1991 йил яхши келди. Деярли барча кўрсаткичлар бўйича йиллик режа ва топшириқлар муддатидан илгари ортиғи билан бажарилди. Бу борада ноҳиядаги ҳар бир хўжалик ўзининг муносиб улушини қўшди.

Жумладан, Свердлов номли жамоа хўжалиги меҳнаткашлари ҳам ҳар йилдагидан унумли ҳаракат қилишди. Улар 1991 йилда жами 2053 гектар майдонда деҳқончилик қилишиб, 1060 гектар ерга пахта, 312 гектар ерга каноп, 110 гектар ерга маккажўхори, сабзавот, полиз экинлари экишди. Эрта баҳордан бошлаб мўл ҳосил тўплаш учун курашга қизғин тус берилди. Ҳар бир агротехник тадбирлар ўз ўрнида сифатли қилиб амалга оширилди. Шунингдек, хўжалик раҳбарияти томонидан барча зарур нарсалар ўз вақтида етказиб бериб турилди. Айниқса, хўжалик бош ҳосилоти Тилевқобил ака Бойботиров бу ишларнинг барчасини ўз назорати остига олган эди.

Чунки у деҳқончиликнинг сир-асрорларини жуда яхши биладиган зуваласи пишиқ деҳқон. Узоқ йиллар мобайнида бригадир бўлиб ишлаган, хўжаликнинг ҳар бир қарич ери унинг ўлчовида. Қайси ердан қанча ҳосил олиш мумкинлигини ҳам билади. Шунинг учун бўлса керак, деҳқонлар доимо ундан маслаҳат сўраб туришади. Қолаверса, у кишини ҳар куни даладан топасиз. Доимо меҳнат қучоғида, деҳқонлар билан ҳамоҳанг.

Тилевқобил ака билан яқинда йил якунлари хусусида суҳбатда бўлдик.

— Хўжалик йилининг бошланиши, — дея гап бошлади у, — биз деҳқонларни анча ташвишга қўйган бўлсада, якуний натижаларидан мамнунмиз. Тўғри, пахтачилик соҳасида ишларимиз унчалик юришмади, унинг бир қанча сабаблари бор, албатта. Бу йилги кўкламда чигит эндигина униб чиққан бир пайтда 568 гектар ердаги пахтамизни сел уриб кетди. Натижада 6 та бригадада чигит қайтадан экилди. Пировардида ғўза ҳосилга киришда бироз кечикди. Лекин деҳқонларимиз ҳалол меҳнат қилишиб, мўл ҳосил тўплашди. Бошқа соҳалардаги режа ва топшириқларимизни ҳам барвақт бажардик. Каноп режаси 101 фоиз қилиб уддаланди. 90 гектар ерга яхши ният билан шоли экқан эдик, ундан ҳам юқори ҳосил етиштирилди. Картошка, полиз экинларидан олинган ҳосил юқори бўлди. Ютуқларни қўлга киритишда Жақсилик Мамбетов, Абдусамат Абдужабборов, Ўскан Ҳасанов, Норхўжа Ҳусанов, Абдуҳошим Оққулов бошлиқ бригадалар меҳнаткашлари ўзларининг муносиб улушларини қўшишди.

— Тилевқобил ака агар ўтган йилги маълумотларга эътибор билан қарайдиган бўлсак, сабзавот, полиз экинларидан паст ҳосил олиниб, режалар бажарилмаганини кўрамиз. Бу йилги кўрсаткичлар эса, умуман бошқача. Бунинг сабаби нимада?

— Ҳа, яшанг. Шу пайтгача ернинг эгаси ким эди? Ахир деҳқонга ер бермасдан, ҳақиқий хўжайинлик ҳиссини уйғотмасдан меҳнат қилишга мажбур этдик-ку! Бу ҳам етмаганидек эрта тонгдан далага олиб чиқиб, кеч қоронғида уйига қайтишга мажбур қилдик. Хизмат ҳаққига эса, арзимаган чақа тўладик. Деҳқон бундан манфаатдор эдими? Албатта йўқ. Лекин унинг ҳимматига балли, ҳеч нарсадан ор қилмади. Меҳнат қилишдан қочмади. Яхшиямки, сўнги пайтларда меҳнат қилишнинг янги-янги шакллари вужудга келди. Ана шулардан бири ижара пудратидир. Биз ҳам узоқ ўйладик ва ниҳоят шоли, сабзавот, полиз, озуқабоп экинлар майдонини оилавий пудратчилар ихтиёрига беришга қарор қилдик. Хато қилмаган эканмиз, улар ўзларига бириктирилган ерларга меҳр қўйишиб меҳнат қилдилар. Натижада юқори ҳосил етиштирилди. Бу режадагидан ортиқ маҳсулотнинг кўпайишига олиб келди. Шунинг учун хўжалик аъзоларига 300 тонна шоли, 450 тонна сабзавот, 64 тонна полиз маҳсулотлари тарқатилди. Ишлаган тишлаши керакда. Тўғрими? 1992 йилдан бошлаб оилавий пудратчилар сонини кўпайтирмоқчимиз. Ўз навбатида уларнинг унумли меҳнат қилишлари учун барча шарт-шароитларни яратиб беришга ҳаракат қиламиз.

— Жуда яхши. Деҳқонлар мўмай даромад ҳам қилишгандир?

— Албатта. Яхши бўлди дейишимизга асос бор. Масалан, биргина пахтачиликни олиб кўрайлик. Мавсумда қўлда терилган 1 килограмм пахта учун 60 тийингача, машинада терилган 1 тонна пахта учун эса 100 сўмгача ҳақ тўланди. Натижалар шундай бўлдики, деҳқонларимиз илгари йил давомида оладиган даромадларини биргина пахта мавсумидаёқ олишга эришдилар. Бундан ташқари оилавий пудратчиларимиз ҳам мўмай даромад қилишди. Мисол тариқасида Роман Шин, Нормат Икромов, Раҳмат Бўтанов, Ҳайри Мамоҳова, Вакил Ҳайдаров ва Қаршибой Абдураҳмоновлар оилаларини келтириш мумкин...

Хуллас, хўжалик деҳқонлари олдида мўмай даромад қилишлари учун талайгина имкониятлар вужудга келмоқда. Бу эса ҳозир давом этаётган қишки дала юмушлари қандай бўлишига ҳам боғлиқ. Шуни тўлиқ тушунган хўжалик деҳқонлари эртанги ҳосил тақдири ҳақида қайғуриб иш юритдилар. Экиндан бўшаган майдонларга шудгор олдидан маҳаллий ва минерал ўғитлар солинди. Ерлар тўлиқ шудгорлаб қўйилди. Жорий йилда аҳолининг буғдойга бўладиган талаб ва эҳтиёжи ҳисобга олиниб, куздаёқ 107 гектар ерга буғдой экилди. Айни кунларда хўжаликда техникани сифатли таъмирдан чиқариш ишлари қизғин олиб борилмоқда.

Тоир МЕҲМОНҚУЛОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ
15 январь, 1992 йил ● № 10 (10.259).

● *Сайловчиларнинг наказлари қандай бажарилмоқда*

БУ—ДЕПУТАТНИНГ БОШ ВАЗИФАСИ

ЯҚИНДА халқ депутатлари Янгийўл район Кенгаши ташкилий ишлар ва кадрлар бўлими бошлиғи Зоиджон Устабобоев билан райондан сайланган вилоят Кенгаши депутатларига тушган наказлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисида суҳбатлашдик.

— Районимиздан вилоят Кенгашига 11 нафар депутат сайланган,— дейди З. Устабобоев.— Улар билан ҳар уч ойда учрашиб, шу вақт давомида нима иш билан шуғулланганн ҳақида қизиқамиз. Аммо бундай йиғилишларимизга айрим депутатлар ўз вақтида келишмайди. Тўғри, уларнинг ишлари кўпдир, лекин бу ҳам муҳим-ку! Ахир гап сайловчиларнинг наказлари устида бораяпти. Шунга қарамасдан улар нима иш билан машғул эканликлари тўғрисида мунтазам ахборот олиб турамиз. Шуниси қувончлики, депутатларимизнинг кўпчилиги бу ишга масъулият билан ёндошмоқдалар. 200-Куйбишев сайлов мавзесидан депутат Ш. Дадабоев ўзига юклатилган «Коммунизм» жамоа хўжалигидан район марказига автобус қатновини тиклаш ҳамда шу ҳудуддаги фуқароларни ичимлик суви билан таъминлаш юзасидан тушган наказларни ўз вақтида бажарди. Худди шунингдек, 207-Бўзсув сайлов мавзесидан Э. Жаваков ҳам Тимирязев номли давлат хўжалигида ёзги кинотеатр ва «Янгиобод» давлат хўжалигида мактаб қурилишининг ниҳоясига етганлигини хабар қилди. Бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин, бироқ ҳамма депутатларимиз ҳам ўз ишларига мана шундай масъулият билан ёндашмаяптилар. Масалан, 206-Шўралисой сайлов мавзесидан сайланган Р. Бўтаев, 208-Эскиқовунчи сайлов мавзесидан депутат У. Мираюпов, 209-Байналмилал сайлов мавзесидан депутат Ҳ. Зокиров ва 210-Гулбаҳор сайлов мавзесидан П. Козиревлар сайловчилардан тушган наказларини бажариш бўйича ҳалигача бирон натижага эришганлари йўқ.

Шу куни 210-Гулбаҳор сайлов мавзесидан депутат, Янгийўл район синов-тажриба заводининг директори П. Козирев билан ҳам суҳбатлашдим.

— Сайловдан кейин менинг зиммамга учта наказ юклатилди. Булар Гулбаҳор қўрғонида 844 ўринли мактаб, 280 тарбияланувчига мўлжалланган боғча ва 200 кишилик даволаниш муассасаси қурилишларидир. Кўриб турганингиздек, бу ишларнинг ҳаммаси бир-биридан муҳим ва халқ учун зарур.

— Кечирасиз, Петр Васильевич менга бу наказларнинг бажарилиши жуда суст эканлигини айтишди. Бунга нима дейсиз?

— Тан оламан. Лекин масаланинг бу қадар кескин қўйилиши, барибир унинг ечилишида ёрдам беролмайди. Масалан наказларни бажаришим учун аввало қурилиш учун ер зарур. Лекин бугунги кунда уни олиш муаммо бўлиб қолмоқда. Мана бир мисол. Ўтган йилнинг охирида елиб-югуриб боғча қуриш учун аранг ер ажратилишига эришдим. Энди эса қурилиш лойиҳасини чизиш керак. Ана ундан сўнг қурилишни бошлаш мумкин. Афсуски лойиҳалаштириш ҳам ҳеч сабабсиз чўзиб юборилмоқда. Бунда албатта Янгийўл район ижроия қўмитаси капитал қурилиш бўлимининг ҳам айби бор. Қолган наказларга келсак, 1992 йилда қурилиш ишлари бошлаб юборилар деган умиддаман.

Лекин сайловчилардан тушган бошқа илтимос ва талабларни иложи борича зудлик билан ечишга ҳаракат қиляпман. Яқинда қурувчилар 48 квартирали уйни фойдаланишга топширишди-ю, оқава сувлар чиқиб кетадиган қувурларни ўрнатиш ёдларидан кўтарилибди. Бу масала билан шуғулланиб ижобий ҳал қилдик. Эндиликда оилалар кўчиб келишмоқда. Яна бир муҳим вазифани бажариб ўзимнинг ҳам дилим равшан топди. Гап шундаки, ҳудудимиз ҳавосида қандайдир қўланса ҳид бор эди. Буни мутахассислар билан биргаликда кўриб чиқиб, Биокимёвий корхонадан чиқаётган оқава сувлардан келаётганлигини аниқладик. Хуллас, бу ишга кўпчилик бўлиб киришдик ва шу ҳудудимиз экологиясини мусаффо қилишга эришдик.

Депутат П. Козирев билан суҳбатлашганимдан сўнг айрим мулоҳазалар туғилди. Назаримда аввало депутатлар зиммасига юклатилаётган наказларни кўриб чиқиш керак. Депутат уни бажара оладими? Афсуски биз кўпинча палончи депутат наказни бажармади деб гапирамиз, ёзамиз. Ваҳоланки, унда буни амалга ошириш учун на маблағ бор, на имкон. Ҳамон тушган наказларни тўлиқ бажариш устида гап борар экан, бунинг учун ана шу депутатда бу ҳуқуқни берувчи ваколат бўлиши керак деб ҳисоблайман. Бу масаланинг бир томони. Иккинчидан, П. Козирев айтганидек наказни амалга ошириши керак бўлган ташкилот ёки муассасадаги раҳбарнинг масъулиятини оширмоқ лозим. Амалда эса бунинг акси бўлаяпти. Ҳатто бу раҳбарлар халқ ташвишида борган депутатни базўр қабул қилиб ёлғон ваъдалар билан кузатиб қўйишмоқда. Шу тариқа аҳоли учун зарур бўлган жойларда қурилиш ишлари ўз вақтида битказилмаяпти. Хусусан Янгийўл районидаги бир қатор наказларни тақдири ҳам ана шундай бўлмоқда.

Албатта бу билан депутатларни ҳам оқламоқчи эмасмиз. Чунки уларнинг айримлари фақатгина сессияларга келиб кетиш билан чекланмоқдалар. Бундай депутатлар юқорида айтганимиздек Янгийўл районида ҳам бор. Қарс икки қўлдан дейишади. Сайловолди учрашувларида ўз сайловчиларига катта ваъдаларни берган ва бу масъулиятни зиммасига олган депутат ана шу фуқаролар манфаати йўлида ҳаракат қилмоғи лозим. Зеро, сайловчилар наказини бажариш ҳар бир депутат фаолиятидаги энг муҳим вазифалардандир.

Т. ЕРҚУЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

● ЎЗБЕКИСТОНДА ПРЕЗИДЕНТ БИРИНЧИ МАРТА УМУМХАЛҚ ОВОЗ БЕРИШИ БИЛАН САЙЛАНДИ

ЭНГ АСОСИЙ ПОСБОН

«Биз қонунни ҳурмат қилиш, унга бўйсуниш, риоя қилиш йўлидан борсак, истиқболимиз порлоқ бўлади. Ана шунга эришиш учун Президент қонунларнинг энг асосий посбони, ҳимоячиси бўлиши керак деб ҳисоблайман».

(И. А. Каримовнинг Ўзбекистон Олий Кенгаши навбатдан ташқари тўққизинчи сессиясида сўзлаган нутқидан).

Ўзбекистонда Президент сайловлари арафасида жумҳуриятимизда яшаб, меҳнат қилаётган турли миллат вакилларининг деярли ҳаммаси Ислом Абдуғаниевич Каримов номзоди учун овоз беражакларини айтдилар. Бунинг учун Президент сайловчиларни ўзига оғдириб олишга уринганн, баландпарвоз ваъдалар бергани йўқ. Уни халқнинг ўзи сайлади, 8,5 миллиондан ортиқ сайловчи овоз берди. Сайловларда белгиланган қонун-қоидаларга тўлиқ риоя қилинишини тарихда биринчи марта Америка, Малайзия, Туркия, шунингдек бир қатор мустақил давлатларнинг вакиллари кузатиб турдилар.

Президент қонуний равишда сайланди. И. А. Каримов қисқа муддат ичида ҳалол ва талабчан сиёсатчи эканлигини кўрсатди. Халқ бахт-саодати, жумҳурият мустақиллиги йўлидаги курашлари, дадил ҳаракатлари ўзига олий мукофот бўлиб қайтди.

Президентимизнинг сўзи билан иши бир, у ҳеч қачон беҳуда ваъда бермайди, бор ҳақиқатни содда халқ тилида очиқ айтади. Шунинг учун ҳам уни жумҳуриятимизнинг барча миллат вакиллари, деҳқон ва зиёлилар, диндорлар ҳурмат қиладилар. Президентда қатъийлик, сиёсий дадиллик каби олижаноб фазилатлар мужассамлашган, қабул қилинган қарорлар учун бутун масъулиятни ўз зиммасига олишга ҳамиша тайёр туради. У республикамизни собиқ советлар империясининг асосий хом-ашё базасига айлантирган илгариги раҳбарлардан бекиёс даражада устундир. И. А. Каримов ўтган йилнинг август ойида собиқ СССРда юз берган давлат тўнтариши пайтида ўзининг қатъий ва ўзгармас сиёсий йўлини баён қилди, Ўзбекистон ички ишларига четдан бировларнинг аралашувига йўл қўйилмайди, республикамиз ўзининг миллий манфаатларига жавоб бермайдиган марказ кўрсатмаларини бундан буён бажармайди, деди. Ўзбекистон халқи узоқ йиллардан бери биринчи марта мустақил давлат тепасида кучли сиёсатчи турганлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилди.

Собиқ Иттифоқнинг саноати ривожланган Ғарб мамлакатларидан олган ташқи қарзига нисбатан Президентимиз муносабатини сўзсиз қўллаб-қувватлаймиз. Чунки бундан буён Ўзбекистонга хом ашё базаси сифатида қарашлар билан муроса қилиб бўлмайди, унинг мустақиллигини қоғозда эмас, амалда тан олиш, ўзбек халқининг миллий ўзлигини таниши ўсиб бораётганлиги билан ҳисоблашишнинг вақти келди. Лекин собиқ Иттифоқда бу оддий ҳақиқатни ҳамма ҳам мардона тан олмаяпти. Марказий рўзномаларда Президентимиз шаънига куракда турмайдиган бўҳтондан иборат сўзлар айтилмоқда, уни «диктатор»лик, «мустабид»ликда айбламоқдалар. Оддий журналистлик одобини ҳам унутиб қўйган аламзада қаламкашлар ғаразли ният билан мақола ёзаётганларида, ундаги гапларга Ўзбекистонда бирор киши ишонмаслигини, жумҳурият халқи ўз Президенти атрофига маҳкам жипслашганлигини, иғвогарлик, сиёсий чайқовчилик билан мустақил Ўзбекистондаги инқилобий ўзгаришларни асло тўхтатиб бўлмаслигини негадир ҳисобга олмайдилар.

Бугунги оғир шароитда бутун масъулиятни ўз зиммасига олишга, мустақилликнинг ғоят машаққатли йўлидан халқни комил ишонч билан бошлаб боришга ҳамманинг ҳам юраги дов беравермайди. Бунинг учун ўз ҳузур-ҳаловатидан воз кечиш керак. Президент ана шундай фидокорлардан бири, десак муболаға бўлмайди. У узоқ йиллар Давлат план Қўмитасида, молия вазирлигида ишлаб бой тажриба орттирган билимдон иқтисодчидир. Фақат ана шундай уста сиёсатчи, ўз халқи ва республикасининг эҳтиёжларини яхши билган кишигина Ўзбекистонни пахта якка ҳокимлиги асоратидан қутқариш зарурлиги ҳақида дадил фикр билдириши мумкин эди. Тўғри, илгари ҳам бу ҳақда турли доираларда айтилган эди, лекин ҳеч ким бу масалани Ислом Каримовдек ниҳоятда қатъий қилиб қўймаганди, у шу йўл билангина танг вазиятдан чиқиш мумкинлигини тушунди.

Ёки яна бир мисол: собиқ Иттифоқда бошбошдоқлик — ўзибўларчилик ҳукм сурган, тартиб-интизом йўқолган кунларда ҳам Ўзбекистонда меҳнат мароми бузилмади, пахта етиштириш ва давлатга сотиш режалари муваффақиятли бажарилди. Чунки пахтакорларнинг моддий манфаатдорлиги ва пахта харид нархи оширилганди. Шаҳарликлар, талаба ва ўқувчилар йиғим-теримга оммавий равишда сафарбар этилмадилар. Ўзбекистондаги тинч-осойишта ҳаёт Москвадаги баъзи бир кимсаларга ёқмаслиги турган гап эди. Улар халқимизни «қитиқлаш»га, кўчаларга чиқаришга уриниб кўрдилар. Лекин Ўзбекистон фуқаролари ўз Президентлари маслаҳати билан иш тутдилар: етиштирган ҳосилларини йиғиштириб олдилар, келгуси ҳосилгача етгулик сабзавот маҳсулотларини ғамлаб қўйдилар, оғир кунларда «тўрва-халта» кўтариб юрмасликнинг барча чора-тадбирларини кўрдилар.

Жумҳуриятда аҳолини ижтимоий ҳимоялаш чора-тадбирлари кўрилганлиги бозор муносабатларига ўтиш арафасида муҳим қадам бўлди. Президент Фармонлари билан кўп болали оилалар, меҳнат ва уруш фахрийлари, талаба ва ўқувчилар нафақалари, стипендиялари оширилди. 1992 йилнинг 1 январидан нафақанинг энг кам миқдори 350 сўм қилиб белгиланди, соғлиқни сақлаш, халқ маорифи, фан ва маданият ходимларининг ойлик маошлари икки баравар кўпайди. Президент нутқида таъкидланганидек, яқин кунларда ўртача ойлик маош минг сўмга етказилади.

Ислом Каримов Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқида яхши гапларни айтди: **«Миллати, дини, эътиқодидан қатъи назар, ҳар бир кишининг шахс ва виждон эркинлиги таъминланади, унинг миллатига, тилига ва маданиятига ҳурмат билан қаралади. Худо кўрсатмасину, бир йигит йиқилса, она йиқилади, ота йиқилади, оила мотамга ботади, қишлоқ йиғлайди. Ўн йигит йиқилса-чи? Юз йигит йиқилса-чи? Ахир баъзи минтақаларда шундай бўлмоқда, миллий низолар туфайли келинчаклар бева қолмоқда. Оналар болам деб фарёд чекяптилар. Йўқ! Бунга йўл қўйиш мумкин эмас ва қўймаймиз ҳам».**

Комил ишонч билан айтиш мумкинки, айни шу Президентимиз ҳатти-ҳаракатлари туфайли миллатлараро низоларга йўл қўйилмаяпти. Шунинг учун ҳам республикамизда яшовчи рус забонли аҳолининг деярли барчаси Ислом Абдуғаниевич номзоди учун овоз бердилар.

Ўзбекистон мустақиллигини биринчи бўлиб Туркия Республикаси таниди. Ундан кейин Америка Қўшма Штатлари, Япония, Канада, Австралия, Миср Араб Республикаси, Эрон, Жазоир, Бангладеш, Руминия каби ўттизга яқин мамлакатлар Ўзбекистон билан дипломатия муносабатларини ўрнатишга тайёрликларини билдирдилар. Ўзбекистон Президентининг Туркия Республикасига расмий дўстона визити муҳим аҳамиятга эга бўлди. Қондош-қардош турк эли билан ниҳоятда фойдали шартномалар тузилди. Президентимиз Туркия йўлидан боришга, унинг бой тажрибаларини қўллашга аҳд қилганлигини айтди. Қарангки, ана шу дўстона визит теварагида ҳам Москвада, марказий рўзномаларда паст-баланд гаплар айтилди. Албатта, бундай иғвогарона гапларни Ўзбекистоннинг халқаро сиёсат саҳнасига чиқишига тиш-тирноғи билан қарши бўлган кимсаларгина айтади. Лекин энди мустақил жумҳуриятимизнинг халқаро алоқаларини тўхтатиб бўлмайди. Яқин кунларда Ўзбекистон собиқ иттифоқдош республикалар қаторида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти аъзолигига қабул қилинади.

Ўзбекистоннинг мустақил Давлатлар Ҳамжамиятига кириши, марказнинг кўрсатма-буйруқларисиз унинг аъзолари билан ҳамкорлик қилиши жумҳуриятни келгусида ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожлантириш имкониятларини яратади. Лекин Ҳамжамиятнинг рисоладагидек ривожланиши мунозараларсиз бўлмайди, албатта. Давлат бошлиғи уста сиёсатчи, ҳар қандай оғир вазиятдан чиқишнинг энг мақбул йўлларини топа оладиган даражада маҳоратли бўлса, экстремизм, турғунлик кайфиятларини четлаб, масалаларни ижодий ҳал этади.

И. А. Каримовга юксак ишонч билдириб, уни ўз Президентлари этиб сайлаган Ўзбекистон халқи унинг мустақил Давлатлар Ҳамжамиятида жумҳурият манфаатларини мардона ҳимоя қилишига астойдил ишонади.

Мақоламиз сўнггида И. А. Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўққизинчи сессиясида сўзлаган нутқидан яна бир мисол келтириш билан якунламоқчимиз: **«... Биз кўп партиявийлик замонига ўрганишимиз керак. Бу юз, икки юзта партия дегани эмас, албатта. Қолаверса, мақсад партия-партия бўлиб халқни парчалаб юбориш эмас, аксинча, тўртта бўлар, бешта бўлар партиялар, лекин улар кўча ва майдонларда жанжал қилмасдан, мана шу ерда, парламентда баҳслашиб, тортишиб, халққа фойдали фикрни қўллашга ўрганишлари керак. Биз онгимизни ана шунга мослаштиришимиз даркор. Бу йўлда қандай тўсиқлар бўлса олиб ташлайлик».**

Президентнинг ана шу фикр-мулоҳазаларини ҳаммамиз қўллаб-қувватлашимиз лозим. Дарвоқе, орзу қилган мустақиллигимизга эришдик, энди барча масалаларни оламон бўлиб эмас, балки юксак маданият, одоб-андиша доирасидан чиқмасдан баҳамжиҳат ҳал этишга ўрганишимиз керак. Аравани ҳар ким ҳар томонга тортгани билан муаммоларимиз ечилиб қолмайди.

Анвар ҚОСИМОВ,
Тошкент Давлат шарқшунослик олий билимгоҳи халқаро муносабатлар кафедраси мудири, тарих фанлари доктори, профессор.

● РЕСПУБЛИКАМИЗ пойтахтидаги «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси бўлинмаларида замонавий асбоб-ускуналарни жорий қилиш ишлари давом этмоқда. Яқинда Венгриядан олиб келинган костюмнинг елка қисмига пардоз берувчи дастгоҳ фойдаланишга топширилди (ўнгда). Янги машина-механизмларда ишлашни пухта ўрганиб олган Шаҳноза Собирова (чапда) топшириқларни доим ортиғи билан адо этмоқда.

Суратқаш:
Х. МИРЗАКАРИМОВ.

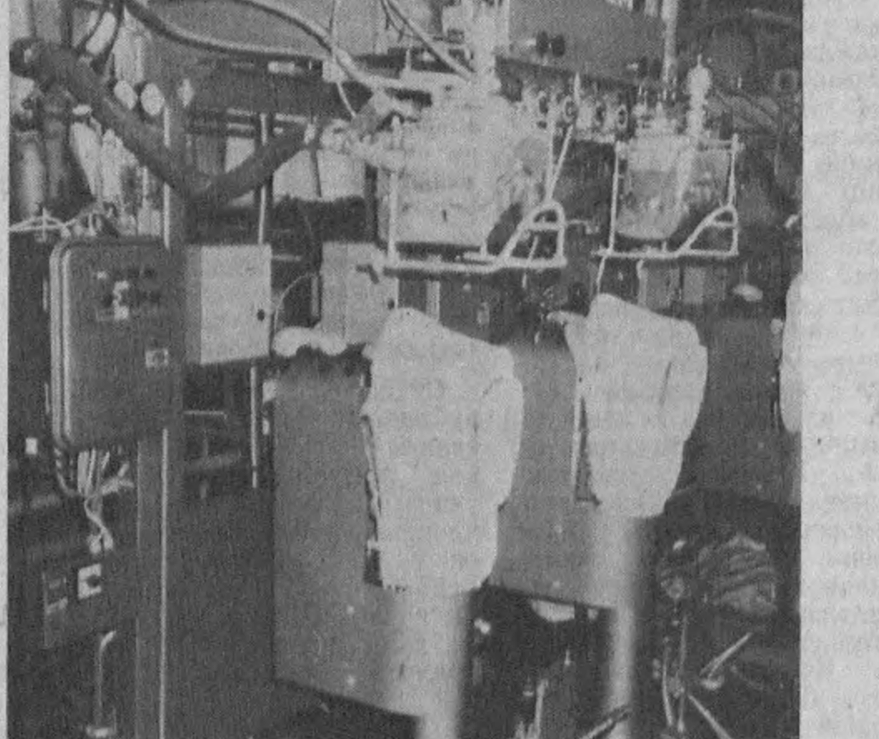

*

КЕНГ ДАЛАДА КИМ ОШАР

ҚИШЛОҚ аёли. У ҳақда сўз юритаётганингда ҳар хил хаёлларга, истиҳолаларга борасан, киши. Тўғрида, аёлни уй-рўзғор юмушларидан, болалар тарбиясидан ажратиб олиб, нималарга эришдик? Уй-дала йўналиши бўйича белгиланган юмушлардан аримаган қишлоқ аёли нима кўрди? Ҳозирги пайтда бундай саволларни кўплаб эшитиш мумкин. Бироқ мен бу фикрларга қарши борган ҳолда сўз юритишни лозим топдим. Негаки, қишлоқ аёлининг нималарга қодирлигини жуда яхши биламан. Уларнинг ишини кўп кузатганман. Ҳар бир ишни ўз ўрнида бажариб, етук фарзандлар тарбиялаб вояга етказган, халқ обрў-эътиборини қозонган аёллар кўп бизда. Сизларни улардан бири билан таништирмоқчиман.

Гапга чечан, хушфеъл, очиқ кўнгил Зайнаб опа Маҳмудовани у меҳнат қилаётган Охунбобоев номли жамоа хўжалигидагина эмас, балки Пискент ноҳиясида ҳам кўпчилик яхши танийди, ҳурмат қилади. Чунки у одамлар манфаати йўлида толмайдиган заҳматкаш инсон. Доимо деҳқонлар орасида. Уларнинг кўнглини кўтариб, самарали меҳнат қилишга ундайди. Шунинг учун бўлса керак бригада деҳқонлари ўз зиммаларидаги режа ва топшириқларини ошириб бажардилар. Ўтган йили бригада заҳматкашлари 56 гектар ерда пахта етиштирдилар. Ҳосилдорлик гектарига 35 центнердан тўғри келди. Бу камми? Йўқ, пахтачиликдаги энг юқори кўрсаткичлардан бири.

Ўтган йили вилоятда биринчи маротаба ингичка толали пахта тажриба-синов тариқасида экилган эди. Бу айнан Охунбобоев номли жамоа хўжалигининг ташаббуси билан амалга оширилди. Ана шу тажрибанинг Зайнаб опа етакчилик қилаётган бригада далаларида ўтказилганлиги бежиз эмас, албатта. Деҳқончиликнинг сир-асрорини пухта эгаллаган кишилар бунинг уддасидан чиқишига ишонч билдирди. Бригада аъзолари ипак пахта етиштиришда бой тажрибаларга эга бўлмасаларда, ҳарқалай ўз зиммаларидаги масъулиятни чин дилдан ҳис этиб, 7 гектар майдондаги ғўзаларни меҳр қўйиб парвариш қилдилар. Айниқса, бунда ишчан бригадирнинг тадбиркорлиги қўл келди. Меҳнаткашларга барча қулайликлар яратиб беришда унинг хизматлари бор. Натижа ёмон бўлмади. Режадаги 14 ўрнига 22 тонна ингичка толали пахта ҳосили йиғиштириб олинди.

Ҳосилнинг баракали бўлишида Фотима ва Зуҳра Охуновалар, Қўйди Эшматова, Феруза Тожибоеваларнинг ҳиссалари катта бўлди.

— Ипак пахта етиштиришнинг афзаллик томонлари ҳам кўп экан, — дейди З. Маҳмудова. — Айниқса, экилган майдонга биронта ҳашорат тушмади. Толасининг салмоғи ҳам тошбосар, унумли бўларкан. Шунинг учун жорий йилдан ингичка толали пахта етиштиришни икки ҳисса оширишга қарор қилдик.

Айни кунларда бригада далаларида янги мавсумга тайёргарлик ишлари олиб борилyapти. 19 гектар ерга маҳаллий ўғит солинди. Бу ерда аввалги йилларга қараганда кимёвий минерал ўғитлар ниҳоятда кам ишлатиш кўзда тутилган. Бунинг боиси нимада, деб сўраганимизда бригадир: Бир қанча сабаблари бор. Ахир ота-боболаримиз ҳам азалдан маҳаллий ўғитлардан фойдаланиб, яхшигина ҳосил олишганку. Ерга ҳар хил бўлар-бўлмас заҳарли дориларни ишлатавериб, уни зада қилиб юбордик-ку. Натижада нима бўлди? Йилдан-йилга ҳосилдорлик кўпайиш ўрнига камайиб бормоқда. Бу бир томони, иккинчидан, инсоннинг соғлигига катта зиён етказдик. Майли, табиатга, одамларга зарари бўлмаса ишлатайлик. Фақат бирни оламан деб, иккини йўқотмайлик-да, деб жавоб берди.

Ҳа, Зайнаб опанинг эътирозларида жон бор. Қани энди, ҳар бир нарсада меъёр бўлса... Дарвоқе, Зайнаб опанинг турмуш ўртоғи ҳам бригада етакчиси. Улар ўтган йили кенг далада бирбирларига рақиб тушиб, ҳосил тўплашда ким ўзарга мусобақалашдилар. Буни қарангки, ноҳияда биринчилардан бўлиб режаларни бажарганлар рўйхати қаторида ҳар иккала бригадирнинг номи турарди. Шунинг учун уларга битта енгил автомашина ажратишга қарор қилинди.

Мана сизга қишлоқ аёли. У фақатгина дала ишлари билан чегараланиб қолмади. Балки фарзандлари тарбиясига ҳам катта эътибор берди. Қизларини турмушга чиқариб, уй-жойли қилди. Ўғиллари эса олийгоҳларда таълим олмоқда.

Хуллас, Зайнаб опанинг бу йилги режалари юксак.

М. АРСЛОНОВА.

● *Акс-садо*

ДЕҲҚОНДА НИМА АЙБ?

Мен «Тошкент ҳақиқати»ни мунтазам ўқиб бораман. Кейинги пайтда унинг саҳифаларида жамиятимиз иллатлари — чайқовчилик, олибсотарлик, иқтисодий қўпорувчиликка қарши мақолалар тез-тез бериб борилмоқда. Кечикиб бўлса-да, рўзномада эълон қилинган «Пештахтада йўқ, чайқовда... кўп» сарлавҳали мақолага ўз мулоҳазаларимни билдирмоқчиман.

Мақолада ёзилишича, 18 чайқовчи устидан жиноий иш қўзғатилибди, жами 45 минг сўмлик камёб моллар мусодара қилинибди. Рўзнома ҳуқуқ — тартибот органлари ходимлари билан биргаликда рейд ўтказмасдан аввал ҳам чайқов бозори қизиб келаётганлиги маълум. Хўш, нима учун бозор маъмурияти, шу ерга бириктирилган участка инспектори бунга қарши чора кўрмаганлар? Бизнингча, эътиборсизлик-лоқайдликка йўл қўйганликлари учун улар ҳам маъмурий жавобгарликка тортилганларида чайқовчиликка қарши кураш янада самаралироқ бўлармиди...

Бундан ташқари, мақолада чайқовчиларни камёб моллар билан таъминлаб турган савдо ходимларининг асл қиёфалари очиб ташланмаган. Менимча, чайқовчилар тегирмонига сув қуйиб турган, уларни чайқов моллари билан таъминлаётган айрим савдо ходимларини бу соҳадан бутунлай четлаштириш лозим.

Яна бир мулоҳаза: ички ишлар органлари ходимлари не-не машаққатлар билан чайқовчиларни қўлга туширадилар, лекин уларга берилаётган жазо жуда енгил деб ҳисоблайман. Минг-минглаб фойда кўраётган кишиларга 100—200 сўмлик жарима нима деган гап?

Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳар йили миллионлаб тонна пахта етиштирадилар. Қарангки пахтакор ўзи етиштирган ҳосилидан тайёрланаётган кийим-кечакларга зор, унинг меҳнати ҳузурини бир ҳовуч қаллоблар, очкўз кимсалар кўришмоқда. Ахир, меҳнат қилганлиги, пахта етиштирганлиги учун деҳқон айбдор эмас-ку? Биринчи навбатда деҳқон эҳтиёжини қондириш лозим.

Демоқчиманки, «Тошкент ҳақиқати» саҳифаларида иқтисодий аҳволимизни баттар қийинлаштираётган кимсаларнинг асл қиёфаларини аёвсиз фош этадиган мақолалар кўпайса, рўзнома жамоаси ўзининг машаққатли меҳнати билан дастурхонимиз тўкин-сочинлигига муносиб ҳисса қўшган бўларди.

Хушвақт ОМОНОВ.

ЧИЛАНГАР

— ЛАВҲА

ТРОЛЛЕЙБУС корхонаси кадрлар бўлимидан маъюс бўлиб чиқди, Шавкатжон. Машина компрессорининг ҳаво йўлини тозалаётган уста Бўри ака бўшашиб турган йигитни ёнига чақирди.

— Нега шалвирайсан, 14-ключни узатиб юбор... Ҳа, баракалла. Нима қабул қилишмадими?

— Ҳайдовчилик курсига ўн саккиз ёшга тўлганларни олишаркан, меники етмади,— Шавкатжон терс ўгирилиб, уч-тўрт қадам юрди.

— Тўхта, иш бор,— уста қаршисида турган йигитни бошидан оёғигача синчиклаб кўздан кечирди. Мой босган қўлларини артиб унинг ёнига келди.— Троллейбусга «доктор» бўлишни истайсанми?

— Бу нима деганингиз, амаки?

— Бузилган троллейбусларни созлайдиган уста бўлишни хоҳлайсанми, деяпман, болакай. Анави тенгқуларингни кўрдингми?— Уста троллейбус штангасини тортиб қўяётган икки йигитга ишора қилди.— Ўшалар билан бирга ишлайсан. Ёшинг етгач троллейбус ҳайдовчилик курсига осонгина кириб оласан. Ёки кўникиб кетсанг ишлайверасан.

Шавкатжон атрофга назар ташлади. Бирорта ишсиз турган одамни кўрмади. Ҳамма ўз юмуши билан банд. Устахонада созланган троллейбуслар эса худди «пойгада чопадиган тулпор»лардек шай бўлиб турипти.

— Розиман, амаки, қани нима иш қилай?

Ие, не, шошилма. Аввал ҳужжатларингни расмийлаштирайлик,— Уста Шавкатжонни кадрлар бўлимига бошларкан унинг диққатини ўзига тортди.— Ўзимга шогирд қилиб оламан, розимисан?

— Яхшилигингизни унутмайман. Жоним билан...

Б. Абдумўминов янги шогирднинг истиқболига ишонди.

Оёқ қўлидан ўт чақнаб турадиган бу йигит цехдаги «доктор»ларга ҳам ёқиб қолди. Шавкатжон малакали ишчиларнинг бой тажрибасини эринмай ўрганди, кўп ўтмай мустақил ишлай бошлади. Нормани ошириб бажариш билан бирга жамоат ишларида актив қатнашди. Унинг ташкилотчилигини эътибордан четда қолдирмаган жамоа аъзолари Шавкатжонни кўнгилли халқ дружинаси таркибига аъзо қилди. Ленин ноҳияси халқ судининг маслаҳатчиси қилиб сайлашди.

Моҳир тузатувчи техникавий ижодкорлик билан ҳам шуғуллана бошлади. У бир гуруҳ муҳандис ва чилангарлар билан ҳамжиҳатликда ишлаб, қўл меҳнатини енгиллаштириш, таъмирлаш самарадорлигини ошириш, электр қурилма қисмларининг мукаммал ишлашини таъминлашга қаратилган рационализаторлик таклифлари билан чиқди. У ҳаммаси бўлиб 31 та шундай таклифни ишлаб чиқиш ва жорий қилишда қатнашди. Бу бир йилда 7 минг сўмлик иқтисодий самара бермоқда. Шавкатжон билан бирга П. Бурлуцкий, П. Гусаев, Ю. Земенков, В. Тафановлар ижодий изланишда тиним билишмайди. Айниқса, уларнинг троллейбус эшиклари электр симларининг пневматик схемасини такомиллаштиришга қаратилган таклифлари қисқа муддатда анчагина миқдордаги маблағни тежаш имконини берди.

Фидокорона меҳнат қилиш қатори техникавий ижодкорликни ўзининг бурчи деб билган ва касбини ардоқлаган бу тузатувчи мураббийлик ҳаракатида ҳам фаол қатнашмоқда. Қисқа муддатда у ўнлаб шогирдлар тайёрлади. Унинг таълимини олган В. Йўлдошев, С. Юзбоев, З. Низомиевлар устозлари изидан боришяпти, ўгитларига қатъий амал қилиб ишлаб, кам бўлишмаяпти.

Ҳа, 1-троллейбус депосида ҳаракатдаги составларни таъмирлаш цехи чилангарларининг ишчан бригадири Шавкатжонни ҳамма ҳурмат қилади. У бригадасининг 14 аъзоси билан ҳар куни 20 та машинанинг техникавий нуқсонларини бартараф этаяпти. Айниқса, компрессор, рессор, тормоз системаларини синчковлик билан назорат қилишни ўзининг қўл остидаги ишчиларидан талаб қилади.

Чилангарлик ўзига яраша нозик касб. Бу касбга меҳр қўйган киши жуда кўп нодир металларни билиши ва уларни қаерда ишлатилишини англаши керак. Оддий мисол: рессорлар орасидаги резина ёстиқчалар едирилса машина бир текисда ҳаракат қилмайди. Тормоз педали озгина босилса ҳам йўловчилар қалқиб кетади. Озор чекканлар ҳайдовчи кабинаси томон ҳўмрайиб қараб ҳам қўядилар. Айрим гапга чечанлари «ҳайдовчи ўтин олиб кетяптими» деб луқма ҳам ташлайди.

Ҳа, худди шу арзимаган резина ёстиқчаларини янгисига алмаштириш учун катта тажриба ва маҳорат талаб қилинади. Шавкатжон Умаровда эса ана шу фазилатларнинг барчаси мужассам. У меҳнат қилаётган 1-троллейбус депоси жамоаси ҳайдовчилари кейинги уч ой мобайнида 1,5 миллион чақирим йўлни авариясиз босиб, 14 миллион йўловчига маданий хизмат кўрсатдилар. Бу режадагидан анча кўпдир. Бунда Ш. Умаров раҳбарлигидаги бригада чилангарларининг ҳам салмоқли ҳиссаси бор.

Ф. АБДУРАҲИМОВ.

• ЭЪЛОН • • ЭЪЛОН •

ДИҚҚАТ, КОНКУРС!

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

5 МАРТ СОАТ 18.00 ДА

«Истиқбол» ёшлар маркази УзТВ билан ҳамкорликда

«Наврўз» байрамига бағишлаб жумҳурият талаба ёшларининг III анъанавий»

«Истиқбол—92»

КОНКУРСИНИ ЎТКАЗАДИ

Конкурсда қатнашиш учун жумҳуриятимизнинг турли ўқув юртларида таҳсил олаётган талантли, истеъдодли талабалардан аризалар **15 ЯНВАРДАН 25 ФЕВРАЛГАЧА** қуйидаги жанрлар бўйича қабул қилинади:

- **ҚЎШИҚ АЙТИШ**
- **РАҚСГА ТУШИШ**
- **ҚИЗИҚЧИЛИК**
- **БАХШИЧИЛИК**

Манзилгоҳимиз: Тошкент-95. Талабалар шаҳарчаси, Тошкент Давлат техника дорилфунуни талабалари касаба уюшма қўмитаси биносининг 2-қавати. «Истиқбол» ёшлар маркази. **Телефон:** 46-43-90.

УЙИМИЗНИ АЛМАШТИРМОҚЧИ ЭДИК

Агарда хоҳловчилар бўлса биз Қўқон шаҳридаги умумий майдони 44 метр квадратли барча қулайликларга эга бўлган уч хонали (телефони ҳам бор) уйимизни Тошкент шаҳридаги икки ёки уч хонали уйга алмаштирмоқчимиз. М. Горький кўчаси ёки Луначарский узун кўчасидан тавсия қилсангиз яна ҳам маъқулроқ. Қуйидаги телефонларга қўнғироқ қилинг: Тошкент шаҳрида—64-89-14, Қўқонда—(43400) 4-66-33.

«БАЛИҚЧИ» БАЛИҚЛАРИ

«Балиқчи» хўжалигининг азаматларини ўз касбининг фидойилари дейиш мумкин. Улар 1991 йилда 800 тоннадан зиёд дудланган балиқ тайёрлашди. Бу ерда балиқ уруғчилиги билан ҳам шуғулланишади. Ҳозирги кунда 50 дан ортиқ ҳавзаларда балиқлар парвариш қилинмоқда. Аня Гресс, Руфа Гаройшина, Ҳайдар Зиётов, Степан Емельянов каби балиқчиларнинг меҳнатлари самарали бўлаяпти. Суратларда хўжалик иш кунидан лавҳалар.

Сураткаш Х. МИРЗАКАРИМОВ.

• МЕРОСИМИЗНИ ЎРГАНАМИЗ

ҲОФИЗ ШЕРОЗИЙ ВА ҲОФИЗ ХОРАЗМИЙ

ҚАДИМ замонлардан буён халқлар бир-биридан ўрганиб ва ўргатиб яшаб келаётганидек, адабиётлар ҳам худди шундай бир-биридан баҳра олиб ривожланмоқда. Агар тарихга назар солсак, ҳеч бир адабиёт соф ҳолда, бошқа адабиётлардан таъсирланмай ва алоқа қилмай ривожланган эмас. Бунга жуда кўплаб мисоллар келтиришимиз мумкин. Хусусан, форс-тожик адабиёти билан ўзбек адабиёти алоқалари жуда қадимий даврларга бориб тақалади. Бунга халқларимизнинг асрлар давомида бир заминда яшаб, турмуш кечирганликлари, ўй-фикрлари ва интилишларининг муштараклиги ҳам катта таъсир кўрсатган.

Мўғуллар истибдодига қарши кураш кучайиб, маҳаллий феодаллар ҳокимиятга интилаётган бир вақтда туркий тилда ижод қилишга интилиш ҳам авж олган. Ана шу даврларда яратилган туркий тилдаги шеъриятда форс-тожик адабиётининг сезиларли таъсири кўринади. Бу таъсирнинг икки ҳолатини таъкидлаш ўринлидир. Биринчидан, туркигўй ижодкорлар форс-тожик тилида ҳам ижод қилганлар. Иккинчидан, улар форс-тожик адабиётидаги ғоявий мотивлар ва образларни ижодий ривожлантирганлар. Бу анъанага «Муҳаббатнома» муаллифи Хоразмийдан тортиб то Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийга қадар қўл урган ва ҳатто бу ҳол ҳозирги кунларда ҳам давом этмоқда. Ўз ўрнида туркий шеърият ҳам форс-тожик адабиётига сезиларли таъсир этиб келганлигини таъкидлаш лозим.

Биз шу ўринда форс-тожик тилида дилрабо ғазаллар ёзиб, Шарқу Ғарбни лол этган Ҳофиз Шерозий ва ҳали кўпчиликка маълум бўлмаган туркигўй шоир Ҳофиз Хоразмий ижодидаги муштарак қирраларни таҳлил қилишга журъат этдик. Ҳофиз Хоразмийнинг қўлёзма «Девон»ини профессор Ҳамид Сулаймон 1975 йилда Ҳиндистоннинг Ҳайдаробод шаҳридан топиб, фотонусхасини Тошкентга олиб келган эди. Девон 1981 йилда икки китоб ҳолида нашр қилинди. Ҳамид Сулаймон бу нашрга салмоқли сўзбоши ёзиб, Ҳофиз Хоразмий ҳаёти ва ижоди ҳақида маълумот беради. У Ҳофиз Хоразмий шахсини ўрганиш мақсадида Ҳофиз номи ёки тахаллусига эга бўлган 156 кишининг тарихда ўтганлигини аниқлайди ва бирор манбада Ҳофиз Хоразмийга оид маълумотни учратмаганлигини таъкидлайди. Тахаллусидан шоир хоразмлик бўлган дея оламиз. Бу фикрни шоир байтлари ҳам ифодалайди:

Ҳофиз, санинг қадрингни гар Хоразм аҳли билмаса,
Азми Ироқ айлаб равон, оҳанги Шероз этгасен...
Ҳофизға наво тегмаса Хоразмда андин
Қилғай эди оҳанги Ҳижоз ила Спаҳон...

Юқоридаги байтлардан кўриниб турибдики, шоир Хоразмдан кетишга қарор қилади, лекин сабабини кўрсатмайди. Ҳофиз Хоразмий умрининг сўнгги йилларини Эронда, аниқроғи, Шероз шаҳрида ўтказган. 1414 йилдан то 1435 йилгача 21 йил Шерозда темурий ҳукмдорлардан бири Иброҳим Султон тахтда ўтирган. Шоир ҳатто Иброҳим Султон вафотига атаб марсия ёзган.

Энди шоирнинг ўзига Ҳофиз деб тахаллус танлаганининг сабаблари ҳақида фикр юритсак, бунга биринчи сабаб, Ҳофиз Шерозийнинг Шарқда жуда машҳур бўлганлиги ва хоразмлик шоир унга ҳавас қилганлиги ва унга етишга интилганлигидир. Иккинчи сабаби шуки, Қуръони Каримни ёд билган ва қироат билан ўқиганларни ҳам «Ҳофиз» деб аташ расм бўлган. Ҳофиз Хоразмий ҳар иккисини ҳам назарда тутган, десак хато бўлмайди. Лекин Ҳофиз Хоразмий Ҳофиз Шерозийга ҳавас қилиб, ўзига Ҳофиз тахаллусини танлагани бизнингча ишончлироқ туюлади, чунки шоир ўз лирикасида тез-тез Ҳофиз Шерозий номини тилга олади. Шу билан бирга Ҳофиз Хоразмий ижодида Ҳофиз Шерозий ғояларини, образларини, ташбеҳ ва ўхшатишларини кўплаб учратамиз.

Ҳофиз Шерозийнинг «Агар он турки Шерозий бадаст орад дили моро, ба холи ҳиндуяш бахшам Самарқанду Бухороро», яъни «Агар кўнглимни шод этса ўшал Шероз жонони, қаро холига бахш этгум Самарқанду Бухорони» деб бошланувчи машҳур ғазалига жавоб тариқасида «Шерозий» радифли ғазал яратган.

Кўнгулни олди ол бирла ўшул дилдори Шерозий,
Бу хаста жонға солди ширинкори Шерозий...

Бу байтдан англашиниб турибдики, шоир шерозлик дилдор кўнглини олди, демоқда. Ғазал қуйидаги байт билан якунланади:

Нечаким ишқда Бағдод тарройи эрур Ҳофиз,
Вале алдар ўшул тарроrни айёри Шерозий...

Ҳофиз Хоразмий ишқ бобида ўзини Бағдод тарройи, яъни ўғриси деб атайди. Маъшуқа эса ана шу ўғрини алдаб, кўнглини ўғирлайди.

Ҳофиз Шерозий маъшуқага қарата, сенинг ишқинг сут билан кирган, ўлгунимча танамда қолади, ҳатто қабрим олдига келсанг, оёғинг ўпмоқ учун қабрдан бош чиқараман, дейди:

Дилда меҳринг, бошда ишқинг сут билан кирган эрур,
Танда жоним борича қолғай танамда барқарор.
Бош чиқарғай қабридин Ҳофиз оёғ ўпмоқ учун,
Қабрин устига қадам қўйсангиз унга ифтихор.

Ҳофиз Хоразмий устозидан илҳомланиб, маъшуқа мозоримга йўқлаб борса, қабримдан «ёр-ёр» деган фарёд чиқади, тупроқ тўлган кўзларим ёрни кўришдан умидвор бўлади, дейди.

Ўлганда гар мазоримга чиқса ўшул ҳабиб,
Ердин кўк узра чиқғай фарёди ёр-ёр.
Тупроқ тўлса икки кўзум ўрнина тақи,
Бўлғай ҳануз кўргали юзин умидвор.

Ҳофиз Шерозий маъшуқанинг жабру зулмини «мартабам» деб улуғлайди:

Сен учун бўлсам гадо, у тожу тахтдан яхшироқ,
Жавру зулминг — мартабам, заррин кулоҳимдур менинг...

Ҳофиз Хоразмий эса, маъшуқа жафо қилавергач, бунга кўникиб кетдим, шунинг учун вафони бошқаларга қил, дейди:

Санинг ҳурмоти вaслингдин тикандин ўзга тегмади,
Жафога ўрганибдурман, қил ўзгага вафоларни...

Маъшуқанинг гўзал аъзоларининг таърифида ҳам устоз ва шогирд қарашларининг муштарак томонларини кўрамиз. Ҳофиз Шерозийда:

Сен тўлин ойу қуёш сенга банда эрур,
То бандаng ўлубдур у то банда эрур.
Ҳар лаҳза сенинг ой юзинг нури билан
Офтоб ёруғ, ой эса табанда эрур.

Ҳофиз Хоразмий бу фикрни айнан такрорламай ривожлантиради:

Юзунгузни кўргали шармандадур ою қуёш,
Ҳуснингизни савгали ҳам бандадур ою қуёш.
Ҳуснунгизга жон била то бандау ошиқ эрур,
Ҳусн ила хандону ҳам то бандадур ою қуёш.

Ҳофиз Шерозий лирикасида май мавзусига жуда кенг ўрин берилган. Ҳофиз Хоразмий ҳам ундан илҳомланиб, ўзбек адабиётида май мавзусини ривожлантирди. Қуйидаги мисолларни кузатсак, бу фикрга ишонч ҳосил қиламиз.

Ҳофиз Шерозий:

Ҳирқамни гаров қўйгум, бир коса шароб авло,
Бемаъни насиҳатдан манга ноб авло.

Ҳофиз Хоразмийда:

Ҳирқани гаров қилғали майхонани издангг,
Жам жоми бикин соғару паймонани изданг.

Ҳофиз Шерозий май ичиб ҳаёт изла, май — ҳаёт рамзи, дейди:

Сўз қўнғироғин чалишни, Ҳофиз, тўхтат,
Бу макру риёнинг қаламин синдур от.
Жим бўлки сукут этиш чоғингдур бу,
Май тўлатиб жом ич, изла ҳаёт...

Ҳофиз Хоразмий устози фикрини давом эттириб, май завқ-шавқ, қувноқлик белгисидир, дейди:

Завқ агар издар эсанг бодайи софий ичгил,
Бодасиз завқ бағишламади чун дори салом...

Май ичишнинг сабабларидан бири — хароб ва вайрона оламни унутишдир. Бу ҳақда Ҳофиз Шерозий шундай ёзади:

Бутунлай хароба бўлмишдир жаҳон,
Харобада бўлсанг, хароб яхшироқ...

Ҳофиз Хоразмий ҳам устози фикрини ривожлантириб, вайрона оламдан кечиш учун май ичмоқ керак, дейди:

Ҳофизо, бу олами вайронада ичгил шароб,
Қаю жонким маст эрур хуш, хуш бу вайрондан кечар.

Ҳофиз Шерозий май ичгач, шоҳ ва вазирлар ваҳимаси ҳам йўқолади, деб ёзади:

Бу қандай яхши фурсат, бода ичгач,
Вазир, шоҳ ваҳми йўқ роҳатдадур жон...

Ҳофиз Хоразмий эса агар ғам тоғдай бўлса ҳам, шароб ичгач, бу ғам тоғлари унутилади, деб юқоридаги фикрни ривожлантиради:

Ҳофиз мудом ичгил ўш эмди, шаробким,
Ғам коҳ бўлур андин агар бўлса Қуҳу Қоф...

Бундай мисолларни ринд, рақиб ва бошқа мавзудаги байтларда ҳам кўплаб учратамиз.

Ҳофиз Шерозий ва Ҳофиз Хоразмий ижодидаги ўхшаш ва муштарак томонларни кузатар эканмиз, қуйидаги хулосаларни чиқаришимиз мумкин: биринчидан, Ҳофиз Хоразмий Ҳофиз Шерозийни жуда ҳурмат қилган ва унинг даражасига етишга интилган; иккинчидан, Ҳофиз Шерозий меросидаги ғоявий мотивлардан, образлардан унумли ва ижодий фойдаланган; учинчидан, Ҳофиз Хоразмий Ҳофиз Шерозийнинг туркийдаги такрорловчиси бўлиб қолмай, балки устози меросига ижодий ёндошган. Тўртинчидан, шоир туркий шеъриятнинг форс-тожик шеърлари, хусусан, Ҳофиз Шерозий шеърияти даражасига кўтарилишини орзу қилган ва буни ўз ижодида исботлашга уринган.

Хулоса қилиб айтганда, Ҳофиз Хоразмий ижоди ўзбек ва форс-тожик адабий алоқаларида алоҳида саҳифа ҳисобланади.

Мўминжон СУЛАЙМОНОВ,
Низомий номли Тошкент давлат муаллимлик олийгоҳи аспиранти.

• Бизнинг мусоҳаба

Кутубхоналар мавқеини кўтарайлик

ҲУРМАТЛИ МУШТАРИИЛАР! Яқинда «Қадрият» саҳифамизда «Маънавиятимиз бутун, эътиқодимиз устивор бўлсин!» (4 январь 1992 йил) мақоласини чоп этган эдик. Мақолада вилоятимиздаги кутубхоналарнинг бугунги аҳволи, эртанги куни ҳақида ҳурматли олимларимиз куюнчаклик билан фикр билдирган эдилар.

Яна шу мавзуни давом эттириб, вилоят «Октябрь» кутубхонасининг директори Т. Каримов билан мусоҳаба уюштирдик.

— Аввало кутубхоналар олдида турган асосий вазифалар нималардан иборат эканини қисқача шарҳлаб берсангиз.

— Кутубхоналарнинг асосий вазифаларидан бири китобхоннинг ички дунёсини шакллантиришдир. Кутубхона чинакам маънодаги маърифат маскани бўлмоғи керак. Бунинг учун кутубхона ва кутубхоначи биринчи навбатда шунга масъулиятни қаратмоғи лозимдир.

— Кутубхоналарнинг ҳозирги техника-ашёвий таъминланиши қандай?

— Кутубхонага кирган китобхон эстетик завқ олиши керак. Бунинг учун қуйидаги шартлар муҳайё бўлмоғи даркор: кутубхона тегишли техник-ашёвий таъминланган ва маълум моддий-техник жиҳозларга эга бўлиши; кутубхона махсус қурилган бинога жойлашиши; кутубхона ўзининг махсус жиҳозлари, кўргазма пештахталари, китоб бериш минбарлари, каталоглар учун бюролар ва аудивизуал техника воситаларига эгалик қилиши керак.

Вилоятимиздаги барча кутубхоналар юқоридаги моддий-техник базасига эга эмас. Атиги 4 та марказий кутубхона ўзининг махсус, замонавий биносига эга. Қолганлари мослаштирилган биноларда ишламоқда.

— Кутубхона шохобчалари қандай аҳволда, уларнинг шароитлари қанақа?

— Вилоятда 500 дан ортиқ кутубхона ҳар бири 50 квадрат метрдан ортиқ бўлмаган майдонда жойлашган. Бу кутубхоналар ҳозирча қониқарли аҳволда десак бўлади. 150 дан ортиқ кутубхона эса 20—22 квадрат метр майдончада жойлашган. Бу ерда китобларни қўйишга ҳам, китобхонларга хизмат кўрсатишга ҳам, оммавий тадбирларни ўтказишга ҳам имкониятлар чекланган. Бу биноларнинг кўплари қишда совуқ, ёзда иссиқ бўлади.

Кутубхоналарда мебеллар етишмайди. Биз кутубхона учун жиҳозларни қўшни жумҳуриятлардан, Россиядан олар эдик. Ҳозир бу ашёлар билан таъминланиш ҳам ўта ночор аҳволда. Керакли жиҳозларнинг бирини топсак, бошқасини тополмаймиз. Шунингдек, уларни узоқдан келтириш қимматга тушмоқда. Мустақил жумҳуриятимизда кутубхона жиҳозларини ишлаб чиқарадиган корхона қуриш керак.

Кутубхонанинг иш юритувчи ҳужжатлари ҳам талайгина. Булар жумласига китобларни ҳисобга олиш дафтарлари, китобхон формулярлари, ҳисобот варақалари, каталоглар учун махсус варақалар каби нашриёт маҳсулотлари ҳам етишмаяпти. Борлари ҳам ўрис тилида бўлиб давлат тилида иш юритишимизда қатор муаммоларни вужудга келтираяпти. Нашриётлар, атамашунослик мутасаддилари бу масалага алоҳида эътибор беришларини истардик.

— Кутубхоналарнинг китоб заҳираси қандай жамланмоқда? Бу соҳадаги муаммолар ҳақида ҳам фикрингизни билишни истар эдик.

— Вилоятимиз кутубхоналари 11205,7 мингдан зиёд китоб ва бошқа нашрларга эга, шундан 5711,4 минг нусхаси қишлоқлардаги кутубхоналар ҳисобига тўғри келади. Кейинги вақтда нашриётларнинг кўпайганлиги ва ўзбек тилидаги китобларнинг нашр қилинишига эътибор кучайганлиги натижасида заҳирамиз ўзбекча китобларга бойиб бормоқда. Лекин нашриётлар ўзларининг режаларидаги китобларни ўз вақтида чоп этишолмаяпти. Ўзбекистондаги барча кутубхоналар ҳам ўзбек тилидаги китоблар нисбатан камлигидан нолишса керак. Бизнинг қишлоқ кутубхоналаримизнинг ҳар бирига ўртача 13 минг нусха китоб тўғри келади. Белгиланган талабнома бўйича эса 10 минг китобли кутубхона 100 квадрат метр юзага жойлашган бўлиши керак. Шу аҳволда кутубхона заҳирасини ташкил қилиш мумкинми? Йўқ, албатта. Болалар китоблари ҳам етишмайди. Борларининг ҳам аксарияти сифатсиз.

— Кутубхона маълумотномалари талаб даражасидами?

— Марказлашган кутубхоналарда рўйхат ва маълумотномаларни юритиш ишлари яхши ташкил этилган, лекин кутубхона шохобчаларида бу борадаги аҳвол оғир. Кутубхоналарга каталог бюролари етишмайди. Босма карточкалар йўқ. Ўзбекистон Давлат китоб палатаси 1975 йилгача Ўзбекистонда чиққан барча нашрларга босма карточкалар нашр қилар эди. Бу нарса кутубхоначилар вақтини тежар, ишини осонлаштирар эди. Бу ишни қайтадан жонлантириш керак. Ваҳоланки, кутубхона маълумотномаларисиз, кутубхонадаги китоблар ҳақида тўлиқ тасаввурга эга бўлиш мумкин эмас. Бусиз кутубхона «Ахборот—библиография», «Справка — библиография» хизматини, умуман, китобхонларга кутубхона хизмати кўрсатишни тасаввур қилиб бўлмайди.

— Кутубхоналарда замонавий техника воситалари ҳам қўлланиладими?

— Бундай техника воситаларини сотиб олиш учун маблағ, уларни жойлаштириш учун ҳатто жой ҳам етишмайди. 1990 йилда 153 та кутубхонанинг шароити яхшиланди. Яна шунча кутубхоналаримизнинг шароити оғир, улар 20 квадрат метрли хоналарда жойлашган.

— Кутубхоначи мутахассислар масаласи қай аҳволда?

— Вилоятимиздаги кутубхоналарда қарийб 70 фоиз кутубхоначи мутахассислик дипломларига эга. Биз улар малакасини оширишга, ўзаро тажриба алмашишларига эътибор бериб келмоқдамиз. Ҳозир 101 нафар ходим кутубхонашунослик куллиётларида таҳсил кўрмоқда, 33 киши эса техникумнинг кутубхоначилик бўлимида ўқийди. Айни кунларда 324 олий, 420 ўрта махсус маълумотли кутубхоначи синовдан ўтиб, китобхонларга хизмат кўрсатмоқда.

— Ўзингиз бошқараётган вилоят кутубхонаси ҳақида ҳеч нарса демадингиз?

— Нима ҳам дердик. Аҳволимизни кўриб турибсиз. Китоб заҳирамиз йилдан-йилга ортиб бормоқда. Китобхонларимизнинг сони ҳам оз эмас. Лекин шароитлар унчалик яхшимас. Давлат банкининг эски биносини қироатхона қилиб мослаштирдик. Янги бино қурилиши режалигича қоғозда қолиб кетди. Кутубхоначиларнинг обрўсини ошириш керак. Уларга ҳам ўқитувчи-тарбиячи мураббийлар сифатида қараш лозим. Кутубхоначилар ҳам жамият аъзоларини тарбиялашга ўзларининг ҳиссаларини қўшиб келишмоқда-ку. Масалан, ўқитувчи ҳафтасига 14 соат дарс бериб, қолган вақтда ўз устида ишлайди. Кутубхоначи эса 41 соат ишлаши керак. Уларнинг маошлари ўртасида ҳам катта фарқ мавжуд. Ахир, кутубхоначиларнинг ҳам оиласи бор. Ҳатто ўз болаларининг тарбияси учун деярли вақтлари қолмайди. Буни ҳам бир ўйлаб кўриш, иложи бўлса уларни олти соатлик иш кунига ўтказиш керак.

Суҳбатдош
Мирсоат ИСҲОҚОВ,
Абдулла Қодирий номли Тошкент Давлат маданият олий илмгоҳи ўқитувчиси.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

ЯНГИ КОНСТИТУЦИЯ ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

● **МЎҒУЛИСТОНДА** янги конституция қабул қилинди. Унга асосан 1992 йил февраль ойининг биринчи ярмидан бошлаб Мўғулистон Халқ Жумҳурияти Мўғулистон деб атала бошланади. Оммавий ахборот воситалари мухбирлари олдида сўзга чиққан МХЖ Буюк Халқ Ҳурали раиси Жамбалдоржийн Уртнасан юқоридаги гапларни айтди. Қабул қилинган янги асосий қонунда Мўғулистон мустақил, озод жумҳурият деб эълон қилинди. Ж. Уртнасан гапларига қараганда, Буюк Халқ Ҳурали мамлакатда энг олий қонун чиқарувчи орган бўлиб қолаверади.

САЙЛОВ ЯКУНЛАНДИ, БИРОҚ...

● **ЎТГАН** якшанба куни Болгарияда президентлик сайловлари бўлиб ўтди. Сайлов якунлари чиқарилди, бироқ давлатнинг ҳозирги раҳбари Желю Желев президентлик лавозимини қўлга киритиш учун лозим даражада овоз ола олмади. Тадқиқотчилар таҳлилига қараганда, Желю Желев ҳамда у билан биргаликда вице-президентлик курсиси учун курашган шоира Блага Димитрова фақат 45 фоиз овоз олишга муваффақ бўлдилар. Шундай қилиб, сайловнинг иккинчи босқичи аниқ бўлиб қолди. 19 январь куни қайси номзод ғалаба қилганлиги аниқ бўлади.

СУД БОШЛАНМОҚДА

● **ЧЕХОСЛОВАКИЯ** Федератив Жумҳуриятида собиқ ички ишлар вазири Ф. Кинцл, унинг биринчи ўринбосари А. Лоренц, давлат хавфсизлиги ҳамда контрразведка бошлиғи К. Википел устидан суд бошланди. Уларга ўз лавозимларини суиистеъмол этиш айби қўйилмоқда. Гап шундаки, 1988—1989 йилларда юқорида номлари тилга олинган кишилар буйруғи билан эркин фикрловчи жуда кўп кишилар, шу жумладан, ЧСФЖнинг ҳозирги президенти Вацлав Гавел ҳам ҳибсга олинган эдилар.

Шунингдек, собиқ коммунистик Чехословакия раҳбариятида олий даражадаги иккинчи шахс ҳисобланган Васил Биляк устидан ҳам суд ўтказиш мўлжалланмоқда. Чунки, унинг кўрсатмаси билан узоқ йиллар давомида Москвага социалистик бўлмаган қардош ишчи партияларга ёрдам ниқоби остида жуда катта ҳажмдаги долларлар ўтказиб келинган.

ПОРАХЎРЛИКДА АЙБЛАНМОҚДА

● **ЯПОНИЯ** пойтахти Токиода собиқ вазир ҳамда Япония парламентининг нуфузли депутатларидан бири бўлган 69 яшар Фумио Абэ қамоққа олинди. Ўтган йили синган «Кёва» компанияси фаолиятини тафтиш этиш Ф. Абэнинг 80 миллион йен миқдорида пора олганлигини кўрсатди. Катта пора ҳисобига Ф. Абэ ўз навбатида «Кёва» фирмасига ҳукумат доирасида ўта фойдали лойиҳаларни амалга ошириш ишларида туртки бериб турган.

ВАТИКАН ТАН ОЛДИ

● **КУНИ КЕЧА** Ватикан Загреб ҳамда Люблянага расмий равишда мактуб йўллаб, Словения ҳамда Хорватияни тан олганлигини эълон қилди. Оммалаштирилган ахборотда айтилишича, Ватиканнинг бундай қадами Югославия федерал ҳукуматига асло қарши қўйилмайди.

ЯНГИ ПАРТИЯ

● **БРАЗИЛИЯДА** учинчи коммунистик партия расмий равишда рўйхатга олинди. Бутун жаҳонга машҳур меъмор Оскар Нимейер унинг асосчиси бўлди. «Диарну офисиал» хабарномаси янги сиёсий ташкилот — Бразилия Коммунистик партияси манифести, дастури ҳамда низомини чоп этди. Коммунистик партия манифестида партиянинг назарий асоси сифатида Маркс, Энгельс, Ленин таълимоти хизмат қилади, дейилади. У Бразилияда социалистик жамият учун курашади.

МУГАБЕ ТАШАББУСИ БИЛАН

● **ЗИМБАБВЕ** президенти Роберт Мугабе яқинда қўшни Малавияга сафар қилиб, уерда унинг раҳбари Камузу Банда билан учрашди. Бироқ, бошқа бир мулоқот оммавий ахборот воситаларининг «жунбушга келишига» сабаб бўлди. Зимбабве раҳбари биринчи марта қўпорувчи ташкилот — Мозамбик Миллий Қаршилик кўрсатиш ҳаракати раҳбари Альфонсо Дхлакама билан юз кўришди. Мусоҳаба мазмуни эълон қилинмади, бироқ, гап Мозамбикдаги аҳволни яхши изга солиш тўғрисида борган бўлиши мумкин, деб тахмин қилинмоқда. Чунки, мамлакатда бир неча йиллардан буён қуролли кураш олиб бораётган Мозамбик Миллий Қаршилик кўрсатиш ҳаракати билан ҳукумат қўшинлари ўртасидаги тўқнашувлар халқ оммасига кўпдан-кўп фожиалар келтирмоқда. Орада бўлиб ўтган ҳукумат ҳамда Мозамбик Миллий Қаршилик кўрсатиш ҳаракати вакиллари билан бўлган мулоқотлар натижа бермади. Қўшни давлатларнинг воситачилиги бу чигални ечишда бир қадар ёрдам бериши мумкин.

Ўз ватанига қайтиб келгач, Р. Мугабе, А. Дхлакама билан бўлган учрашувдан мамнун эканлигини айтиб, у «тинчлик тилида гапирди» деб айтди. Р. Мугабе келажакда яна мулоқотлар давом эттирилиши мумкинлигини рад этмади.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

● ҚИЗИҚ ҲАНГОМАЛАР

Мухбир бонг урмаса, ким билади?

Ушбу мақолани ёзишга ўтирар эканман, бундан икки-уч йил аввал бўлиб ўтган бир воқеа ёдимга тушди. Ўшанда хўжалик раҳбарларидан бири менга шундай деганди: «Ҳой, мухбир, ҳадеб ҳаммом йўқ, клуб йўқ, деб танқид қилаверасизми? Ёзганинг билан рўзномада ўтирган кишилар ғишт олиб келиб, клуб, ҳаммом қуриб бермайди-ку».

Мен ёзишдан, раҳбар дўқ-пўписа қилишдан чарчамадик. Ниҳоят безор бўлди, шекилли, қисқа вақт ичида клубни ҳам, ҳаммомни ҳам битирди. Кейин мени чақириб, деди: «Аммо, лекин, ўзинг ҳам ушлаган жойини қўйиб юбормайдиганлар хилидан экансан. Мана, қутилдикми энди? Сенга маслаҳатим: ҳадеб ҳаммаёқни кавлаштириб, эл-юртга овоза қилаверма».

Кўрдингизми, мухбир ёзмаса, бонг урмаса баъзи боқибеғам раҳбарлар ҳаракатга тушмайдилар.

Ўзим колхозчиман, «Тошкент ҳақиқати»га анча йилдан бери хат-хабарлар ёзиб тураман. Баъзан ҳамқишлоқларим кўча-кўйда учратганда: «Сен «ёзғувчисан», фалончини боплаб уриб чиқ, бир шарманда бўлсин», дейишади. Йўқ, кечирасиз, мухбир бировларнинг ололмаган ўчини олиб берадиган, кимларнидир асоссиз «савалаб», бошқаларни хурсанд қиладиган одам эмас. У ҳамиша ҳақиқат тарафида туради, бўйнига қилич келса ҳам рост сўзлайди...

Мана, шунақа гаплар. Айтгандек, тунов куни қалам-дафтаримни қўлтиқлаб, районимиздаги Оржоникидзе номидаги 6-ўрта мактабга йўл олдим. Мақсадим — мактаб кутубхонаси, унинг муаммолари ҳақида ёзиш эди. Салом бериб, кутубхонага кирдим, ниятимни айтдим. Кутубхоначи аёл: «Ҳозир келаман», дедию, чиқиб кетди. У келгунча ён-атрофга назар ташладим. Кутубхона тўрида К. Симонов, Я. Купала, Лев Кассиль, В. Катаев, М. Исаковский, Межелайтис сингари ёзувчи ва шоирларнинг портретлари илиб қўйилибди. «Ўзбек ёзувчилари портретларини тополмаган бўлсалар керак», — дея кўнглимдан кечирдим.

Бироздан сўнг мактаб директори вазифасини бажарувчи Абдираим Усмоналиев кутубхоначи билан кириб келди.

— Хўш, хизмат? — сўради у.

— Мен район рўзномаси жамоатчи мухбириман, мана, ҳужжатим...

— Йўқ, сен менга рўзнома муҳарририниинг айни шу 6-мактаб кутубхонасини текшириш учун юборилди, деган қоғозини кўрсат. Йўқми? Бўлмаса, кечирасан, ука...

Орадан икки кун ўтгач, муҳаррирдан «У ноҳия ҳудудидаги барча ташкилот, корхона, муассаса, хўжалик ва мактаблар фаолиятини ўрганиб, ҳам ижобий, ҳам танқидий мақолалар уюштириш ҳуқуқига эга», деган ҳужжатни ёздириб, яна мактабга келдим. Юқори синф ўқувчи қизлари кутубхона ичини тозалашаётган экан. Бу ердаги аҳвол ниҳоятда ачинарли эди. Пол тахталари яроқсиз ҳолда, китоб тахлаш учун жовонлар етишмайди.

Ўзбек тилига давлат мақоми берилганига анча бўлди. Лекин бу ерда аҳвол ҳамон эскича. Масалан, «Кабинет химии», «Кабинет физики», «5-класс», «Учительская», «Нач. класс», «Они зашишали Родину», «Методический уголок»... Ҳатто, мактаб ошхонасига «Приятного аппетита» деб ёздириб қўйишибди. «График обеда учащихся ГПД», «График дежурства учителей по приему завтрака» деган сўзларга нима дейсиз?

Ҳурматли муаллим Абдураим Усмоналиевдан эмас, шу мактабга келиб, ана шу камчиликларни кўрмаган район халқ таълими бўлими раҳбарларидан хафаман. Қачонгача ўз айбимизни яширамиз? Ахир, мен мактабдаги нуқсонларни ёзсам, кутубхона аҳволидан бошқаларни хабардор қилсам ёмонми? Бу мақоламни район раҳбарлари ҳам ўқишар, лекин нима учун жамоатчи мухбирни мактабга киргизмадинг, деб директор ва унинг ўринбосарини уришмас. Қайтага район раҳбарлари билгани яхши, камчиликлар тезроқ барҳам топади.

Латифжон МАНСУРОВ.
Юқори Чирчиқ.

БУЛАР СИЗДАН МИННАТДОР

БАРАКА ТОПИШСИН

Кўп болали онаман. Фарзандларимдан бирининг кўзига оқ тушиб, дилимни хира қилган эди. Бора-бора ўғлимнинг ўша кўзи кўрмай қолди. Яхшиям бахтимга ўз касбини жон-дилдан севган, меҳрибон шифокорлар бор экан. Улар туфайли менинг кўнглим, ўғлимнинг кўзи яна чароғон бўлди. Шу боис «Тошкент ҳақиқати» муҳарририятига хат йўллаяпман. Пойтахтимиздаги 5-шаҳар болалар клиник шифохонасининг қўли енгил жарроҳи Зиёвуддин Исломовга, бу касалхонада фидойилик кўрсатаётган нажоткорлар О. Левченко, Н. Бахшишева, А. Тиллаев, С. Ашурова, Н. Алексееваларга чин дилдан миннатдорчилигимни билдираман. Умриларидан барака топишсин.

Г. КАРИМОВА,
ўқитувчи, Тошкент шаҳри.

ЭЪЛОНЛАР, БИЛДИРИШЛАР

Ўзбекистон Республикаси маданият вазирлиги
М. Қориёқубов номидаги Ўзбек давлат филармонияси

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА
17, 18, 19 ЯНВАРЬ СОАТ 15.00 ВА 19.00 ДА

«КЎЗГУ» ДЕМОКРАТИК ТЕАТРИ ЯНГИ ТОМОШАСИ

ҚАТНАШАДИЛАР:
Ўзбекистон халқ артисти
Бахтиёр ИХТИЁРОВ
«ҚИЗИҚЧИ-89» кўригининг ғолиби
Мирзабек ХОЛМЕДОВ
Ўзбекистон қизиқчи ва аскиячилар кўригининг совриндори
Тўхтамурод АЗИЗОВ
Театр ва кино артисти Матёқуб МАТЧОНОВ.

Чипталар Халқлар дўстлиги саройи кассаларида соат 11.00 да сотилади.

Жамоа бўлиб келиш учун буюртмалар қабул қилинади.

Телефонлар: 45-92-13, 33-67-73.

● Муҳокама учун мавзу

Энг катта гуноҳлар; Аллоҳ таолога ширк келтирмоқ, одам ўлдирмоқ, ота-онани ранжитмоқ, ёлғон гувоҳлик бермоқ.

(ҲАДИСДАН).

Бир куни автобусда кетаётиб, орқа ўриндиқда ўтирган икки аёлнинг суҳбати мени ногаҳон ўзига тортди.

— Укангизнинг қотили топилмадими?— дея сўради улардан ёши каттароғи шеригидан синиқ овозда.

— Йўқ,— деди бошдан-оёқ қора кийинган жувон кўзларига мўлт-мўлт ёш олганча. Қотиллар тўрт киши экан, иккитаси қўлга тушди. Қолганларининг ҳам манзилгоҳлари аниқ, лекин ўзларини милиция ходимлари топиша олишмаётганмиш.

Савол эгаси шеригига ҳамдардлик билдиргандек қўлини унинг кафтларига қўйди-да, секингина:

— Эй худо, қандай кунларга қолдик. Яқинда аллақандай газандалар менинг жиянимни ҳам ўласи қилиб калтаклаб пулини ва кийимбошини тунаб кетишибди. Ҳозир ўзи касалхонада оғир ётибди.

Мен бу дард тўла суҳбатни тинглар эканман ниҳоятда ҳайратга тушдим. Сабаби ҳамсуҳбатларнинг чеҳралари ниҳоятда мотамсаро бўлса ҳам, лекин менга улар оддий бир воқеа устида суҳбатлашаётгандек туюлдилар. Наҳотки бундай қотиллик ва тунашлар ҳозирги ҳаётимизда одатий бир ҳол саналиб қолган бўлса. Ахир ота-боболаримиз азалдан бекордан-бекорга чумолига ҳам озор беришни катта гуноҳ ҳисоблашган-ку. Сабаби ҳар бир инсон ортида кўплаб тақдирлар туради. Биргина ўйламасдан қўйилган қадам туфайли қанчадан-қанча кишиларнинг қалблари бир умрга жароҳатланади. Қуйида муштарийларга ҳикоя қилиб берадиган воқеамиз тафсилоти ҳам ана шундай.

* * *

Мутал бугун ишдан эрта қайтди. Негадир қайфияти йўқ. Ҳали замон Мунира ҳам ишдан келиб қолса керак. У айвонда шовқин кўтариб ўйнаётган Анваржон ҳамда Акбаржонларнинг олдига борди-да ёлғондан пўписа қилиб қўйди. Унинг бу дўқидан болалар бироз тинчигандек бўлишди. У молхона томон юрганда тўполон яна авжига чиқди. Мутал болалари томон қараб мийиғида кулиб қўйди. Ахир яқин-яқинларда ўзи ҳам шулар каби ерга урсанг осмонга сапчирди-ку.

Оғилхонага кириб молларга қаради. Ҳар куни ишдан қайтгач, унинг қиладиган иши шу. Бажаргач, ҳордиғи бироз тарқалади. Мана ўн йилдан ошибдики, ҳайдовчилик қилади. Топиш-тутиши ёмон эмас. Бировдан олдин, бировдан кейин яшаб юрибди. Ўтган йили янги иморат қурганди. Кўтариб қўйган бўлса ҳам ҳали ремонти чала. Эшик, дераза, пол... Мана, болалари катта бўлишяпти, ёнига кириб қолишар. У шуларни хаёлидан ўтказиб ширин энтикиб қўйди.

Шу пайт эшикдан кимнингдир:

— Мутал ака, ҳў Мутал ака,— дея чақиргани эшитилди. У қадамини тезлатиб, эшик томон юрди. Кўчада ён қўшниси Акбар турарди. Ҳол-аҳвол сўрашишгач, Акбар мақсадга кўчди.

— Ака, уйимизда уста ишлаётувди, озгина цемент етмай қолди. Сизда бор деб эшитдим. Бир ҳожатимни чиқаринг.

Мутал Акбарнинг сўзидан ўтолмади. Девор-дармиён қўшни бўлишса. Лекин ўзига ҳам керак-да. Янги уй чала, бериб юборса ўзи керагида топа олармикан. Боз устига кейинги пайтларда қурилиш материаллари анқонинг уруғи бўлиб қолди. Худди кўнглидагини сезгандек Акбар унга:

— Мутал ака, келаси ҳафта албатта олиб келиб бераман,— дея илтижоли тикилди. Мутал кулимсираб қўйди-да:— Олавер ука, ана ертўлада. Керагида сурушаверамиз-да,— деди.

Азбаройи суюниб кетганидан қўлларини бир-бирига ишқаларкан Акбар қўшиб қўйди:

— Раҳмат ака,— кейин бироз ўйланиб турди-да жиддий оҳангда.— Эшитдим, анови куни Қосим билан негадир айтишиб қолибсиз. Нима қиласиз унга тенг келиб. Кошки одамгарчилик сиёқи бўлса. Ўз ота-онасини, ака-укасини билмаган...

— Мени унга ҳеч қандай ҳусуматим йўқ Акбаржон. Нари борса шу уйингнинг олдини сал эпақага келтириб қўй дегандим холос. Бу гапни эшитгач, Акбар чиқиб кетди.

У кетгандан кейин Мутал ўйланиб қолди. Мана, уч йилдирки, маҳалла қўмитасининг фаоли. Кўнгли очиқлиги, кўпчилик билан тил топа олиши учун ҳам сайлаб қўйишганди. Лекин қишлоқда бусиз ҳам каттаю-кичик уни ҳурмат қилади. Чунки маҳалланинг яхши кунида ҳам, ёмон кунида ҳам хизматда. Отаси раҳматликни ҳам кўпчилик ҳурмат қиларди. Онаси билан нариги маҳаллада турадиган укаси эса негадир унга тортмаган. Акбар тўғри айтди, деб ўйлади Мутал. Ўтган куни қамалиб чиққан Қосимга уйингнинг олдини чопиб, сал тартибга келтириб қўй, деди-ю, балога қолди. Соч-соқоли ўсиб кетган Қосим унга яқинлашаркан:

— Мен билан нима ишингиз бор. Бизга иш буюрадиган ҳали онасининг қорнида, ҳе...

Қосимнинг кайфи борлигини сезиб, Мутал уни тинчлантиришга ҳаракат қилди. У эса осмондан келиб борган сари авжига чиқарди. Атрофга одам йиғилди. Уларни ажратиб қўйишди. Мутал бу воқеани хаёлидан чиқаришга ҳаракат қиларкан, ўзича кулимсиради.

— Цементни Акбарга бериб юборганим учун Мунирадан тоза гап эшитадиган бўлдим.

Азалдан ўзи шу. Қўли очиқ, биров нарса сўраса йўқ деёлмайди. Шу пайт эшик қўнғироғи яна жиринглади. Ташқарига чиқса ёшгина бола турибди.

— Сизни қишлоқ шўросига чақиришяпти,— деди.

— Бирор мажлис бордир-да,— ўйлади Мутал, кейин уйга кириб кийиниб, ўғилларига ҳозир онаси ишдан келишини, унгача уйда ўтириб туришларини тайинлаб кўчага чиқди.

Йўлда кетаркан танишлар билан сўрашиб ўтди. Шу пайт йўл четида турган Қосимни кўрди. У билан ҳам сўрашиб ўтай деган мақсадда унга яқинлашди. У эса:

— Мутал ака, бир гаплашиб олишимиз керак,— деб маъноли кулимсиради. Мутал унинг салқи қовоқлари ва қизариб кетган кўзларини кўриб яна кайфи бор деган хаёлга келди.

— Майли укам, гаплашамиз. Фақат ҳозир эмас. Уйга кириб, дамингни ол, кейин.

У ўгирилиб кета бошлади. Унинг бу гапи Қосимга ҳақоратдек туюлди шекилли. Шу пайт у Муталнинг ғажиб ташлагудек холатда турарди. Ўзини босишга ҳаракат қилди. Лекин минг ҳаракат қилса ҳам бўлмади. Ёнидан шартта пичоғини чиқардида, Муталнинг орқасидан бориб пичоқ солиб юборди. Мутал ҳатто унга ўгирилиб қарай ҳам олмади ва биқинини чангаллаганича йиқилди.

Уни «тез ёрдам» келиб олиб кетди. Кечга томон унинг тепасида кўзларида ёш билан онаси ва Мунира ўтирарди. Ўғиллари эса нега бу ерга дадаларини олиб келишганини ҳатто билишмасди ҳам. Муталнинг жони кечаси узилди. Эртасига пешинда уни сўнгги йўлга кузатиб қўйишди. Додлаб йиғлаётган Мунiranинг оҳу-фарёдига ҳатто тош ҳам эриб кетгудек эди. Икки гўдак эса фотиҳага келган-кетганларга қараб мўлтирашарди холос. Онаси Мастура хола эса уйда ўзини билмасдан ётарди. Муталнинг қайинсинглиси Заҳро ҳикояси:

— Поччамнинг ўлимидан сўнг Мунира опам ғалати бўлиб қолдилар. Қуда холамларни эса қўяверасиз. Жиянларимга ҳам жуда қийин бўлди. Нуқул дадам қачон келадилар, деб опамни қон қилиб юборишди. Опам нима ҳам дерди. Нуқул йиғлайдилар.

Мен уларникида яшай бошладим. Мол-ҳолга қараб, қозон қайнатиш керак-ку. Бунинг устига опам оғироёқ бўлса. У эса бир нуқтага тикилганча ўтиради. Мен дастлаб уни ақлдан озиб қолмаса деб жуда қўрқдим. Йўқ, худога шукур, бирор ҳафта ўтгач, сал бўлса-да, ўзига келиб қолди.

Жиянларимга қийин бўлди. Қабристон яқин эмасми, нуқул ўқишдан чиқиб қорми, ёмғирми демасдан ўша ёққа кетиб қолишаверди. Бир куни ишдан келсам улар яна йўқ. Суриштирсам опам:

— Қаерда бўлишарди, яна қабристонга кетишгандир-да, деб қолди. Ўша ёққа югурдим. Ахир қиш, совуқ. Етиб борсам тиззаларидан қор кечиб оталарининг қабри тепасида туришибди. Уларнинг кичиги эса йиғлаганча:

— Адажон, қачон чиқасиз, сизни жуда соғиниб кетдик,— дея нола қилиб турарди. Уларнинг бу ҳолатини кўриб ҳўнграб юбордим. Бироз ўзимни босиб олгач, қўлларидан судрагудек бўлиб дарвоза томон етаклар эканман, бундай қилиш мумкин эмаслигини тушунтирдим. Улар эса кўзларига дув-дув ёш олганча:

— Холажон, биз ҳам келмоқчи эмасдик. Лекин дадамлани соғинсак нима қилайлик дейишади. Уларга қўшилиб мен ҳам йиғладим.

Суҳбатимиз давомида Заҳро тўхталиб икки-уч марта йиғлаб олди.

Бу ҳақда ёзиш керак,— дейди Заҳро.— Чунки одамлар орамизда мана шундай бошқалар ҳаётини сариқ чақага олмайдиган, нодон кишилар борлигидан яна бир бор воқиф бўлиб, уларни ўз вақтида фош қилишсин.

Уни тингларканман, мени ҳам кўзларимга ёш келди. Тўғри, қотил жазосини олди. Ғам эса унутилади. Лекин эндиликда Анваржон ва унинг укаси бир умрга ота меҳрига зор бўлиб ўсишади.

Хўш, азиз муштарийлар, сиз бунга нима дейсиз. Инсон учун бир марта бериладиган ноёб туҳфа — ҳаёт гулшанини пайҳон қилувчиларга нисбатан қандай чора қўлласак юқоридаги каби воқеалар такрорланмайди. Бу ҳақда сизнинг мулоҳазаларингиз битилган мактубларни кутамиз.

Неъмат РАФИҚОВ.

Биласизми?

АФРИКА НОМИ ҚАНДАЙ КЕЛИБ ЧИҚҚАН?

● АФРИКА қитъасининг номи қандай келиб чиққанлиги кўпчиликни қизиқтирса керак. Аввало, шуни айтиш кераккки, бунга бир хил жавоб бермайдилар, уни турлича изоҳлайдилар. Бир гуруҳ тадқиқотчилар бу ном қадимги Финикиянинг мустамлакаси «Карфаген» («Янги шаҳар») сўзидан келиб чиққан дейишади. Уларнинг айтишича, бу мустамлакага Тирдан келганлар томонидан асос солинган ва у Финикия таркибига кирган. Кейинчалик Карфаген мустақилликка эришди ва финикияликлар томонидан «Афора» деб атала бошлади, бу сўз «ажралиб чиққан» маъносини билдиради. Кейинчалик афора сўзи ўз кўринишини ўзгартириб «Африка»га айланди ва у бутун қитъага тегишли сўз бўлиб қолди.

Ўрта аср араб жўғрофиячилари ва тарихчилари масалани бошқача талқин қиладилар. Уларнинг таъкидлашича, Африка номи арабча «фироқа» сўзи билан боғлиқдир. Бу сўз «ажралиш», «бўлиниш»ни англатади. Бу олимлар Ўрта Ер денгизи билан Оврўподан ажралган ерни шундай деб атаганлар.

Айрим олимлар бошқача тахминий фикрни ҳам ҳимоя қиладилар. Африка номи бербер қабилаларининг бири — авриг (ёки афарик) билан боғланган. деб ҳисоблайдилар. Бу қабила ўтмишда Шимолий Африкада яшаган. Яна бир тахминий фикр бор. Қадимги Греция денгизчилари қитъанинг қизил-қўнғир рангли соҳилларига оқ ёлли тўлқинларнинг урилишини кузатар эканлар уни «Африка» деб аташган. Бу кўпик чизиғининг орқасидаги ер, деган маънони билдиради. Қадимги грек тилида кўпик «афрос» дейилган.

«Чотқол» саёҳат фирмаси саёҳатга таклиф этади

30 кишидан иборат қишлоқ меҳнаткашлари учун Тошкент шаҳрига бир кунлик саёҳат.

ДАСТУРГА: ресторанда овқатланиш, «ЯЛЛА» ансамблининг Халқлар дўстлиги саройида 1992 йил 24, 25, 26 январда бўладиган концертига бориш киритилган. 30 киши учун — 2578 сўм ҳақ тўланади;

САМАРҚАНД — БУХОРО, 3 кунга. Ташкилотларнинг гуруҳ учун ёзган талабномасида кўрсатилган кунларда жўнаб кетилади;

САМАРҚАНД — 2 кунга;

«ЧИМЁН» дам олиш маскани:

30 кишилик гуруҳ учун автобусда бир кунлик сайрга чиқиш (яшашсиз).

Баҳоси — 400 сўм;

Дам олиш куни йўналишлари. Баҳоси бир кишига — 216 сўм (саёҳат комплексида овқатланиш ва яшаш билан);

Саёҳат комплексида 10 кунлик истироҳат. Баҳоси — бир кишига — 841 сўм.

ОЛМАОТА — 5 кунга. Медеога чиқиш билан. Муҳлатлари ташкилотларнинг талабномаларига мувофиқ белгиланади. Гуруҳлар 30 кишидан иборат бўлади.

ЛЬВОВ — 15 январдан 19 январгача ва 22 январдан 26 январгача;

МИНСК — 16 январдан 20 январгача ва 23 январдан 27 январгача;

ОДЕССА — 16 январдан 20 январгача ва 23 январдан 27 январгача;

ВИЛЬНЮС — 16 январдан 20 январгача ва 23 январдан 27 январгача;

МОСКВА — «ИЗМАЙЛОВО» саёҳат комплекси — 17 январдан 21 январгача;

ДАГОМИС — 19 январдан 29 январгача ва 29 январдан 8 февралгача;

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ — 20 январдан 24 январгача;

СОЧИ, «ОРБИТА» санаторийси (таянч-ҳаракат аппарати, периферик ва марказий асаб тизими, қон айланиш органларининг касалликларини даволаш билан) — 31 январдан 19 февралгача;

МОСКВА, «ИЗМАЙЛОВО» — 3 февралдан 7 февралгача ва 25 февралдан 29 февралгача;

ДАГОМИС — 8 февралдан 18 февралгача, 18 февралдан 28 февралгача, 28 февралдан 9 мартгача;

СОЧИ, «ОРБИТА» санаторийси (даволаш билан) — 20 февралдан 10 мартгача.

МАНЗИЛИМИЗ: Филевский кўчаси, 40-уй. Телефонлар: 68-93-42, 68-93-43.

«ЧОТҚОЛ» ФИРМАСИ.

«СОЮЗРЕКЛАМА» АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИНИНГ «САРБОН» ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ.

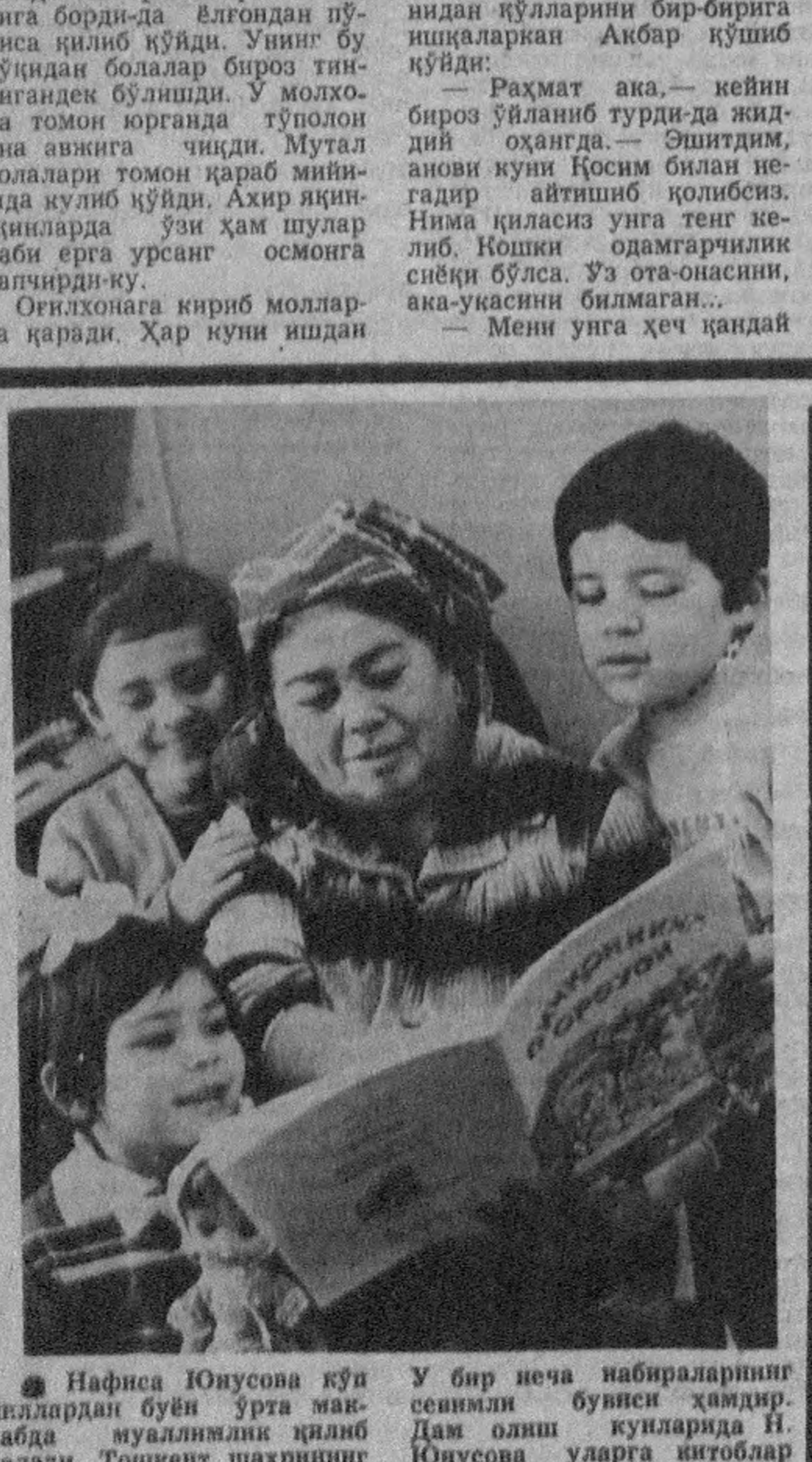

● Нафиса Юнусова кўп йиллардан буён ўрта мактабда муаллимлик қилиб келади. Тошкент шаҳрининг «Фаол» маҳалласида истиқомат қилувчи бу ўқитувчи мактабда ҳам, уйда ҳам меҳрибон тарбиячи сифатида эътибор топиб келмоқда.

У бир неча набираларининг севимли бувиси ҳамдир. Дам олиш кунларида Н. Юнусова уларга китоблар ўқиб, эртаклар айтиб, беради. Суратда: Нафиса Юнусова набиралари даврасида.

Суратчи Р. АЛЬБЕКОВ.

● МУАММО

ШОҲМОТГА «МОТ» ЭЪЛОН ҚИЛИНДИМИ?

«Тошкент ҳақиқати»нинг 7 январь сонида эълон қилинган «Ёшлардан чақандозлар чиқсин» номли мақола оғриқ кўнглимга сал бўлса-да, таскин бергандек бўлди. Мақолада мени анчадан бери ташвишга солаётган муаммо кўтарилган. Дарҳақиқат, шоҳмот ўйини эрамиздан олдинги асрларда ҳам Ўрта Осиёда жуда кенг тарқалган. Бу ўйинни ҳозир ҳам халқ эъзозлайди. Авваллари шоҳмот ҳар бир хонадонда бўларди. Катталар бу ақлий ўйинга берилиб кетиб ҳамма нарсани унутишарди. Маҳалламиз чойхоналаридаги баҳслар эса шундай тус олардики, унда қойилмақом ғалабаларга эришганлар назаримизда жаҳон чемпионлари билан ҳам бемалол дона суриша оладигандек кўринардилар.

Энди-чи... Шоҳмотга бўлган эътибор сусайди. Бутун жаҳонда спортнинг бу турига алоҳида эътибор берилаётган пайтда, бизда унга бўлган муносабат ўзгарди. Натижада ёшларимиз мия чархлаш ўрнига бошқа «соҳалар» билан шуғуллана бошлашди.

Нега шундай бўлди? Ушбу саволни шу соҳадан яхши хабардор бўлган мутахассисга бердик. Суҳбатдошим — жумҳурият шоҳмот-шашка клубининг директори Роман Ким.

— Шоҳмот соҳасида ҳеч қандай силжишлар бўлмаяпти десак, балки нотўғри бўлар. Бу соҳага қизиқувчилар ҳали ҳам кўп. Масалан, ҳозирги кунда клубимизга завод, фабрика, билимгоҳлардан 150 га яқин жамоа аъзо бўлса, шахсий аъзо бўлганлар сони 500 тага етди. Биз оммавийликка алоҳида урғу беряпмиз. Иш ва яшаш жойларида бўлиб ўтган спартакиадалар, «Оқ руҳ» ва «Шашка мўъжизаси» мусобақаларида 60 мингга яқин ҳаваскор спортчилар иштирок этишди. Бироқ иқтисодий қийинчилик шоҳмотга ҳам жиддий таъсир кўрсатаяпти. Бир қарашда бунинг учун ҳеч қандай маблағ керак эмасга ўхшайди. Шоҳмот ўйини учун нима керак? Шоҳмот тахтаси ва доналар. Лекин бир қарашда шундай туюлади. Аслида эса...

Авваллари бизда машҳур шоҳмотчилар Азимдин Хўжаев ва Георгий Аъзамовлар хотирасига бағишланган йирик мусобақалар бўлиб ўтарди. Улар ҳозир ҳам ўтказилаяпти, аммо мусобақа даражаси пасайиб бораяпти. Чунки кучли спортчиларни жалб этадиган совринлар қўйишимиз учун маблағ етарли бўлмаяпти.

Жумҳурият шоҳмот-шашка клуби қурилганига 30 йилдан ошди. Бино жуда тор, деярли шароит йўқ. Шунинг учун ҳам бу ерда йирик мусобақалар ўтказилмай қўйилди, ҳисоб. Тбилиси, Ереван, Вильнюс, Львов, Минск шаҳарларидаги Шоҳмот саройларини кўрсангиз, кўз қамашади. Улар давлатдан етарли миқдорда маблағ олиб турадилар.

Биз эса хўжалик ҳисобидамиз. Шу кунгача ижара учун 54 минг сўм пул тўлардик. Бизга асосан ташкилотлар маблағ ўтказади. Ўша маблағдан совринлар оламиз, 10 дан зиёд ходимга маош тўлаймиз. Клубни таъмирлашга, ўйин жиҳозларига, ҳаттоки сув, чироқ ва иссиқликка ҳам шу пулдан сарфлаймиз.

Энди эса бизга «мот» эълон қилишди. Бу йил ижара учун 162 000 сўм тўлашимиз керак экан. Бу инқироз дегани. Бу ҳақда халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгашига, Ўзбекистон Республикаси спорт Давлат қўмитасига мурожаат қилдик. Бироқ барча талаб ва таклифларимиз эътиборсиз қолаяпти...

Директорнинг гапларини тинглаб, ҳаёлимга баъзи фикрлар келди. Бир вақтлар метро қурилиши деб пойтахтдаги энг қадимий ўйингоҳ — «Спартак» бузиб ташланди. Сўнг бизда қиш узоққа чўзилмайди, деб ягона хоккей командаси — «Бинокор» тарқатиб юборилди. Энди гал шоҳмотга келибди, шекилли. Афсус...

Мухтор СУЛАЙМОНОВ.

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 15/I да Дунёнинг яратилиши, 16/I да Севилья сартароши, 17/I да Севги ҳақида афсона, 19/I да Чиполлино (12.00), Бал-Маскарад (19.00, премьера).

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 15/I да Хотинлар «гап»идан чиққан ҳангома, (юзинчи марта кўрсатилади). 16/I да Алла (премьера), 17/I да Унсиз фарёд, 18/I да Жар, (15, 18.00), 19/I да Алишер Навоий.

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУСИҚАЛИ ТЕАТРИДА — 15/I да Юсуф ва Зулайхо, 16/I да Куёвлар конкурси, 17/I да Фарҳод ва Ширин, 18/I да Катта концерт (18.00), 19/I да Муҳаббат навоси.

Тошкент вилояти Савдо бошқармаси жамоаси бошқарманинг катта ревизори А. Обидовга отаси Обидхўжа ТОШХЎЖАЕВнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

● Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: 14. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 22.30. 30579 нусха босилди.